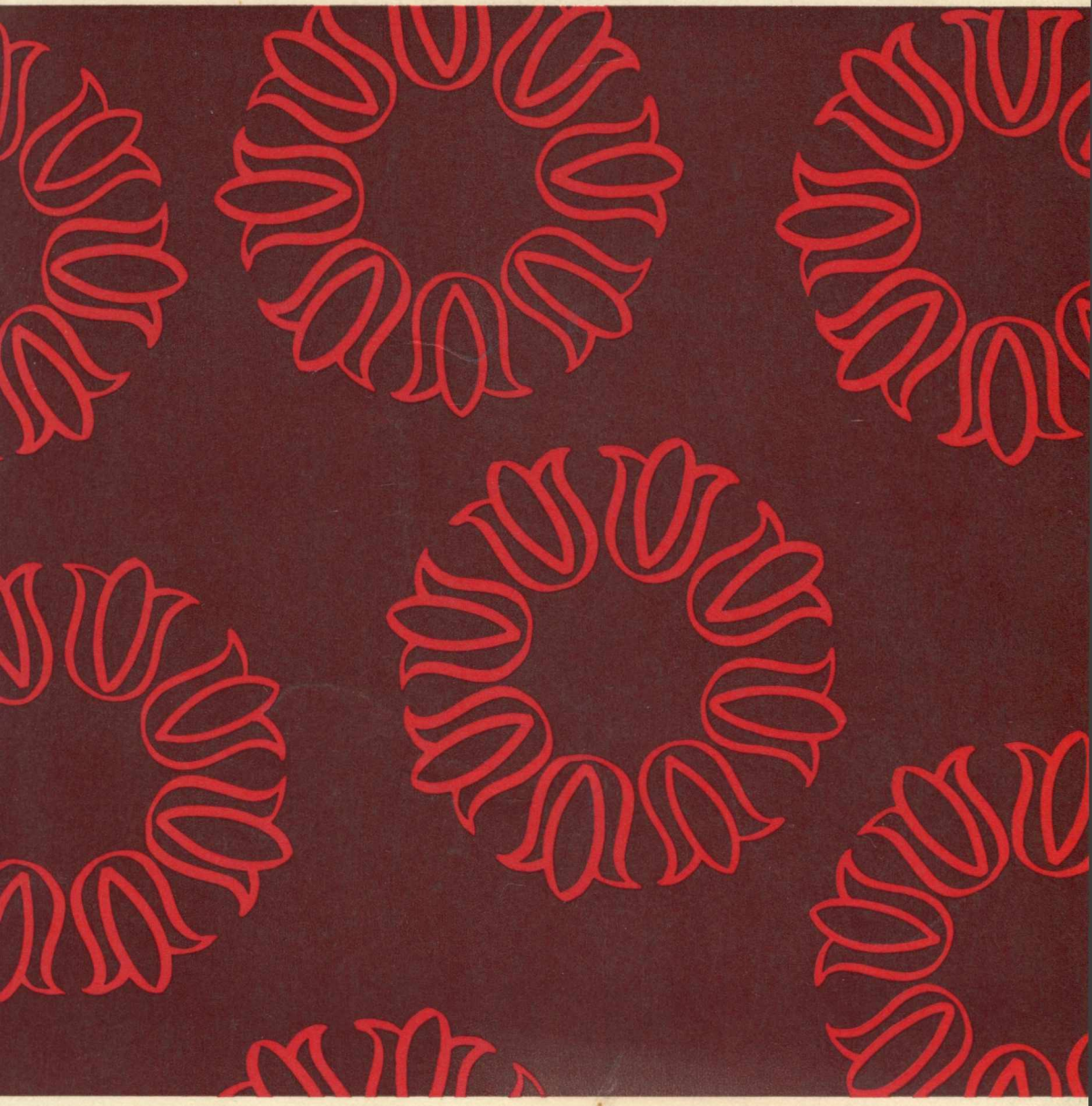

vasaris/february 1976

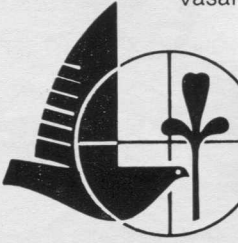
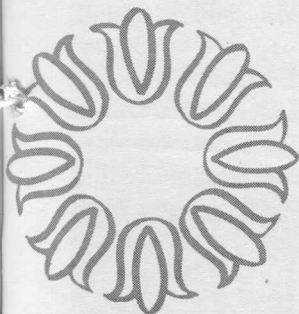
laiškai lietuviams

BARBARAI IR HEROJAI LIETUVOJE	37	Juozas Vaišnys, S.J.
MINTIS DIALEKTINIAME ŽAISME (I)	41	Feliksas Jucevičius
PIRMOJI AMERIKOS ŠVENTOJI	45	J. Venckus, S.J.
DU SAVANORIAI	46	B. Krištanavičius, S.J.
NEPABAIKIM PER ANKSTI	50	Dalia Staniškienė
MEILĖ IR KASDIENYBĖ	56	D. Bindokienė
MALDA	58	Našlutė
DARBŠTUMAS	59	J. Plačas
EILĖRAŠČIAI	62	Vilija Vakarytė
KALBA	63	J. Vaišnys, S.J.
TĖVYNĖJE	65	D. ir G. Vakariai
FILMAI	68	Juozas Prunskis
TRUMPAI IŠ VISUR	70	J. Pr.

Šis "Laiškų Lietuviams" numeris yra iliustruotas Inos Nenortienės emalio darbų nuotraukomis. Nuotraukos — Danutės Vakarės.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (Letters to Lithuanians). Published monthly except July and August, when bi-monthly, by the Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Yearly subscription \$6.00, single copy 60 cents. Second class postage paid at Chicago, Illinois, and additional mailing office.

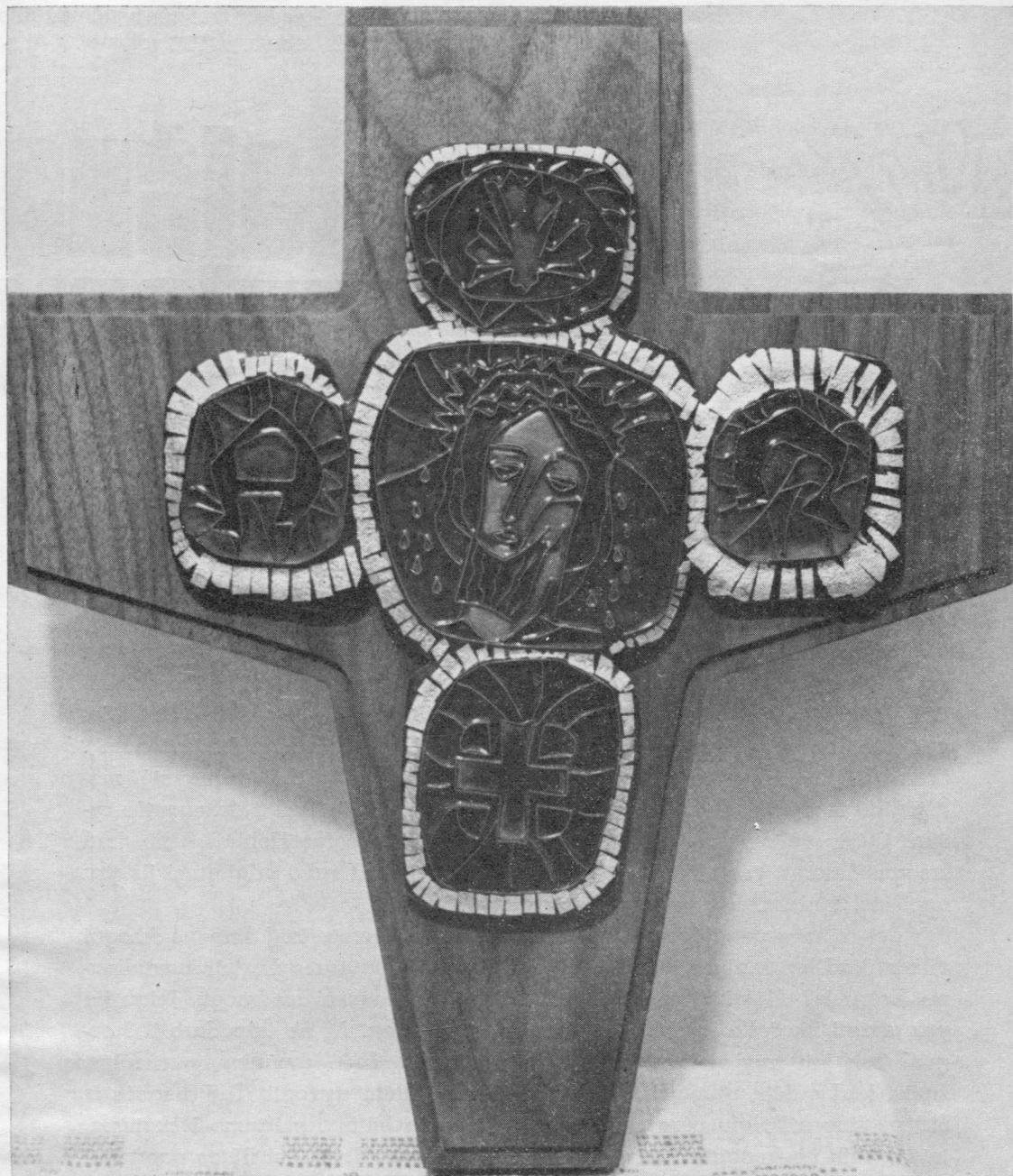
laiškas lietuviams

BARBARAI IR HEROJAI LIETUVOJE

JUOZAS VAIŠNYS, S.J.

Scholastinė filosofija, kuri remiasi Aristotelium ir Platonu, žmogų vadina *socialiu gyvūnu* (animal sociale). Tai reiškia, kad žmogus jau iš savo prigimties yra linkęs gyventi ir bendrauti su kitais. Biblija taip pat sako, kad Dievas, tverdamas pirmuosius žmones, pasakė: "Negera žmogui būti vienam". Tikrai jis negali vienas gyventi, jam reikalinga kitų globa, draugystė, medžiaginė ir moralinė parama. Tad visus žmones turėtų jungti draugystės ryšiai. O vis dėlto ne visi su tuo sutinka. Anglų filosofas Hobbes sako, kad žmogus žmogui yra vilkas (homo homini lupus), kad savo prigimtimi jis yra egoistas, kad žmonės kovoja vienas prieš kitą.

Bet ar mes pagalvojame, ką reiškia, jeigu sakome, kad žmogus žmogui vilkas, kad kai kuriuos žmones už jų piktumą ir žiaurumą kartais pavadiname žvėrimis? Plėšrieji žvėrys jokiū būdu nėra blogesni už žmogų. Jeigu jie yra alkani, jie ieško grobio, ir jį suradę, pasisotina. Ar ne taip daro ir žmogus? Juk jau nuo seniausių laikų jis medžiojo, žudė gyvulius, paukščius, žuvis, kad galėtų numalšinti savo alkį, kad galėtų gyventi. Tad žmonės ir žvėrys šiuo atžvilgiu nėra skirtingi. O jeigu jau būtina skirtumo ieškotume, tai jis būtų ne žmogaus, o žvėries naudai. Juk nei vilkas, nei liūtas paprastai nepuola nei žmogaus, nei kurio kito gyvūno, jeigu yra sotus. O kaip su žmogumi? O, jeigu jam po ranka paklius kiškis, tetervinas ar lydeka, jis nepraleis progos, jeigu šiandien ir nebus alkanas — kurią nors kitą dieną jie garus ant jo stalo. Mat, žmogus turi protą — jis elgiasi ne tik taip, kaip jam instinktas diktuoja šiandien, dabar, bet pagalvoja ir apie rytojų. Bet didžiausio skirtumo tarp žmogaus ir žvėries reikia ieškoti kitur. Liūtas niekad nedraskys ir nežudys kito liūto, nei vilkas vilko, nors jie būtų ir alkani. O meskime žvilgsnį į žmogaus istoriją: ji visa nusėta karais ir žudynėmis. Šiais laikais

Ina Nenortienė, kurios emalio darbų nuotraukomis iliustruotas šis "Laiškų Lietuviams" numeris, keramiką ir metalo apdirbimą studijavo Bostone, Muziejaus meno mokykloje, pas David Hollman, o emalį pas Doris Hall ir Kalman Kubinyt. Dailininkė į savo kūrinius įpina tautinius motyvus ir abstrakčias formas. Yra dalyvavusi eilėje parodų įvairiuose JAV miestuose.

žmogus žudo žmogų jau nebe alkiui numalšinti, bet dėl to, kad kitas kitaip tik, kitaip galvoja, kitaip elgiasi.

Štai pirmieji krikščionybės šimtmečiai. Niekad iš žmonijos atminties neišdils Nerono, Diokleciano ir kitų barbarų vardai, kuriuos džiugino nekaltų žmonių kraujas. Ką gi tie pirmieji krikščionys jiems padarė, kuo jie buvo pavojingi, kad buvo kankinami ir žudomi tokiais žiauriais būdais, kokių net plėšriausiems žvėrimis negalima priskirti! Panašiai vėliau elgėsi inkvizitoriai ir "raganų" degintojai. Taip elgėsi ir aukštos kultūros bei civilizacijos pasiekusio XX amžiaus didžiųjų valstybių vadai: Stalinas, Hitleris ir kiti. Tai buvo tikrieji XX amžiaus barbarai.

O ar su jais pasibaigė jų nežmoniškas žiaurumas ir barbariškumas? Skaitant iš Lietuvos gaunamas Katalikų Bažnyčios kronikas, tiesiog užverda kraujas ne tik prieš okupantą rusą, bet ir prieš mūsų tautiečius, kurie visokiausiais būdais persekioja ir kankina savo brolius ir seses, net ir mokyklinio amžiaus vaikus. Tie broliųžudžiai — tai didžiausia mūsų tautos gėda.

Jokiu būdu mes nesmerkiame visų, turinčių partijos bilietus ir kartais savo išoriniu elgesiu rodančių, kad jie pritaria okupanto siūlomai linijai. Gal jie yra tie ridikėliai, kurie tik iš lauko raudoni, o viduje balti. Gal jie kartais didesni patriotai už daugelį mūsų veikėjų ir organizacijų vadų. Vis dėlto žinome, kad yra "su kūnu ir dūšia" parsidavusių Lietuvos priešams. Daugiausia jie neturi nei daug išsilavinimo, nei sugebėjimų, užtat stengiasi prisilaikyti partijos sargams, kad gautų pelningesnę vietą. Tai tie, kurie už šaukštą košės perduoda brangiausias ir kilniausias idealus. Jiems, žinoma, tie idealai nėra brangūs. Kas jiems religija ir tautybė? Svarbu, kad pilvas būtų pilnas.

O ar tokių žmonių nebuvo ir nepriklausomybės laikais? Jų buvo priperėję kai kurios "cicilikų" partijos ir organizacijos, kurios tarėsi kovoją už lietuviybę, bet visokiais būdais niekino religiją. Keista, kad jie buvo užmerkę akis dr. Vinco Kudirkos 1889 m. "Varpo" 4 nr., 56 psl. parašytiems žodžiams:

"Lietuvystė ir Katalikybė, ypač Rusiškoje Lietuvoje, labai arti tarp savęs surištos. Pašalinkime tik Katalikystę, tai pražudysime ir Lietuvystę".

Tai labai gerai suprato ir dr. Jonas Šliūpas prieš savo mirtį. Štai ką apie tai rašo buvęs jo mokinys dr. A. Mauragis:

Kai 1942 m. Sovietų Sąjunga okupavo Lietuvą, tai rusų komunistai lygiai naikino lietuviybę ir religiją. Prie to naikinamojo darbo prisidėjo ir dalis lietuvių, kaip tik J. Šliūpo mokiniai, laisvamaniai: Gedvilos, Paleckiai, Guzevičiai, Šumauskai ir kiti. Tada tas pats J. Šliūpas, žiūrėdamas į tą tautos tragediją, su ašaromis akyse kartojo: "Savo antyje užsiauginau gyvatę". Aš tai labai gerai žinau, nes kartu su Šliūpu gyvenau visą 1944 m. vasarą Palangoje ir tremtyje iki jo mirties Berlyne. Kada man reikėjo užpildyti registracijos lapus Vienoje, į klausimą — kokios religijos? — aš atsiklausiau daktaro, ką rašyti į šią klausimą. "Rašyk, katalikas", atsakė J. Šliūpas ir, matydamas mano nusistebėjimą, pridėjo: "Mano gyvenimas tragikomedija, jei dar kartą gyvenčiau, to nepakartočiau". Taip ir J. Šliūpas, kad ir vėlai, suprato, kad griaunant viengulpią, griūva ir kitas. (Dr. A. Mauragis "Mūsų Pastogė", nr. 28, 1961 m.)

Visuomet su dideliu nepasitikėjimu žiūriu į tokius žmones, kurie sakosi esą bedieviai, o kovoja už Lietuvos laisvę. Yra neginčijamas faktas, ir praktikos jau pakankamai patvirtintas, kad nuo bedievybės iki komunizmo žingsnis labai mažas.

O ar pagaliau nėra savotiškas Dievo buvimo įrodymas, jeigu žmonės su tokiu įnirtimu ir fanatizmu prieš Jį kovoja? Jeigu to Dievo nėra, tai kam prieš Jį kovoti? Jeigu religija yra toks kvailas tamsių žmonių prietaras, tai ramiai porą dešimtmečių palaukite, ir ji savaime žus. "Pažangioje" šalyje ji išsilaikyti negalės. Jeigu tikėti tais "kvailais prietarais" yra kvaila, tai dar kvailiau prieš juos kovojant vartoti tokias priemones ir bausmes, samdyti tūkstančius seklių, tardytojų, šnipų. Argi ne kvaila leisti tokiems "niekams" laiką ir pinigus? Argi galima tikėti, kad tokioje "pažangioje" šalyje būtų

ties donkichotiškų kovotojų su vėjo malūnais? Taip pat dar galima paklausti, ar jie kovoja ir su tais tikraisiais prietarais. Ar jie kalėjimu baudžia tą, kuris neina iš namų trylikto mėnesio dieną arba tuoj grįžta namo, jei per kelią perbėga juoda katė? Ar išduoda blogas charakteristikas, kurios uždaro duris į universitetą, tiems gimnazistams, kurie skaito choroskopą? Ar jie taip naivūs ir mano, kad tokių nėra?

Toji sovietų sistema turės kada nors griūti, nes paremta melu, o patarlė sako, kad melo kojos trumpos. Jų konstitucija garantuoja tikėjimo laisvę, o kaip yra praktikoje? Sakoma, kad Bažnyčia atskirta nuo valstybės, bet tur būt, nė vienoje šalyje valdžia tiek nesikiša į bažnytinius reikalus, kaip Sovietų Sąjungoje. Juk ten valdžios atstovai beveik nustato, kiek žvakių gali degti pamaldose ir kas turi teisę jas uždegti. Jei uždegs ne tas, kam kulto ministeris leidžia, jis bus įmestas į kalėjimą. Manote, kad tai yra perdėta? Kas yra plačiau pasikalbėjęs su atvykusiais iš Lietuvos, žino, kad ten įvyksta dar juokingesnių dalykų. Tie "pažangieji" patys save pastato pajaukai ir įrodo, kiek yra verta jų sistema.

Čia keliomis mintimis norėjome parodyti, koks yra supuvęs ir sulūžęs rėmas, kuriame vis dėlto Lietuvoje piešiamas labai gražus paveikslas. Tuose prastuose rėmuose dar labiau išryškėja jo grožis ir meniškumas. Jau ir iš kronikų žinome šimtus pavyzdžių, kur mūsų persekiojami tautiečiai, parodo heroiską drąsą, kovodami už religiją. Džiugu, kad tarp tų drąsių kovotojų ypač pasižymi jaunimas — Lietuvos ateitis. Tai yra puikus pavyzdys ir mūsų išeivijos jaunimui. Čia noriu pacituoti vieną kitą ištrauką iš vieno savo gero draugo kunigo laišku. Jį labai gerai pažįstu, tad galiu užtikrinti, kad jis rašo tiesą.

"Labai malonu girdėti, kad iš jūsų daug kas aplanko Lietuvą. Iš tikrųjų čia yra daug ko pasižiūrėti. Tik kad atvažiuotų žmonės, kurie domisi ir moka, parvažiuavę į Ameriką, kitiems tokius įdomius dalykus papasakoti, kad visiems iš to būtų naudos. . . Mat, gyvenime yra daug gražių dalykų, o visos tam-

sumos gali tarnauti tiktai kaip rėmai paveikslui išryškinti, kad tie gražūs dalykai pasidarytų dar įspūdingesni. Man rodos, kad ir meniškiausias paveikslas be rėmų, be tinkamos aplinkos nedaro įspūdžio. . .

Kai kas atvažiuoja manęs pasveikinti vardinių progą. Nors aš jų nemėgstu viešai švęsti, bet jeigu jau taip yra, sugalvoju bažnyčioje suruošti šiek tiek tokias pamaldas. Buvo būrelis žmonių. Apie 60 ėjo komunijos. Svečias kunigas pasakė pamokslą, o kitas pagrojo vargonais. Žmonės gražiai pagiedojo. Kitą šeštadienį buvo visiems laisva diena, tai paskelbiau pamaldas už mirusius, o kitą valandą už gyvus. Pranešiau tai ir jaunimui. Atvyko šeši svečiai kunigai. Penki klausė išpažinčių. Komunijų išdalinome per 300. Paskui buvo procesija. Vien tik jaunimas nešė kryžių, baldakimą, vėliavas. . . Graži buvo procesija. Tą dieną susirinko daugiausia jaunimo — iš Vilniaus atvažiuavo studentai, moksleiviai, o taip pat iš kitur ir iš čia pat. Mano giminaitis pasakė jaunimui labai gražų pamokslą, baigdamas Baltušaičio žodžiais:

Ne kaip lapas vėjo pūstas,
Bet galingo Tėvo siūstas".

Kitame laiške jis rašo: "Prasidėjo adventas. Bažnyčioje paprašiau, kad jaunimas per adventą nešoktų, bet susitelktų ir nadingiau praleistų laiką. Praeitą šeštadienį, kaip ir visada, turėjo būti "Kultūros namuose" šokiai. Jų rengėjai ir direktoriai laukė iki 11 val. vakaro, bet niekas neatėjo. Tada jie užgesino šviesą, uždarė šokių salę ir išėjo namo.

Kartą mane pašaukė pas vieną jaunuolį, kuris staiga susirgo. Tos pačios dienos vakarą šis 18 m. jaunuolis mirė. Netoliese buvo šokiai. Prisirinkę labai daug jaunimo. Aš nuėjau į tuos šokius ir visiems paskelbiau, kad mirė jų draugas. Paraginau pasimelsti už jo sielą. Atsiklaupiau vidury didelio kambario ir pradėjau kalbėti "Viešpaties angelas". Suklaupė ir visas jaunimas. Visi pasimeldėme. Paskui, nieko nesakydamas, išėjau namo. Tuojau išsiskirstė ir jaunimas.

Prieš man čia atvykstant, N. Metų suti-

kimo bažnyčioje nebūdavo. Aš jį paskelbiau. Pagalvojau, kad galgi ateis bent keletas senesnių žmonių. Priešais bažnyčią — šokiai. Pilna jaunimo. Kai naktį suskambėjo varpai, visas jaunimas suplaukė į bažnyčią sutikti Naujųjų Metų, o šokių salė liko tuščia. Kitais metais tas pat pasikartojo. Po to "Kultūros namų" direktoriai liovėsi ruošti šokius ar kitas pramogas N. Metų proga".

Nereikia manyti, kad tam kunigui visuomet jau taip viskas gerai sekasi. Jis rašo, kad kartais bažnyčia būna pustuštė, kartais daug dirbi, stengiesi, o rezultatų labai mažai. Vis dėlto jis nenusimena ir štai kaip rašo:

"Ant mažos kriaušaitės šiandien suskaičiau 76 žiedų kekes, o kiekvienoje kekėje po 9-10 žiedų. Tad visą medį puošia maždaug 700 žiedų. Įdomu, kiek kriauščių jis iki rudens išaugins. Žmogaus pasiryžimai ir pastangos yra lyg tos kriauškaitės žiedai. Kodėl aš turėčiau nusiminti, jeigu kas nors man nepasisekė, jeigu mano pasėti grūdai neišdygo arba dar neatnešė vaisiaus? Aš noriu visada iš naujo pradėti, į visus žmones iš gerosios pusės žiūrėti, kaip ir Tu, Viešpatie, į visus žiūri iš gerosios pusės. Kitaip, Tu nebūtum atėjęs išganyti pasaulio. Kad ir blogiausias žmogus, bet jis dar nėra tiek sugedęs, kad nebegalėtų pasitaisyti ir pasidaryti net šventuoju. Kad ir šimtą kartų kuo nusivilčiau, vis tiek vėl reikia iš naujo pradėti. Tik reikia surasti kito žmogaus sielos jautriąją stygą, ją užgauti, ir pabus tada jo krūtinėje ilgesys to, kas gražu ir gera. Vis tiek ir jis yra Tavo amžinajam gerui sutvertas. Tavo, Viešpatie, gamta man yra gyvas pamokslas. Ne tik tie kriaušės žiedeliai, bet ir žemės vabalėliai ir dangaus paukščiai. Atmerk, Viešpatie, mano akis, kad aš už kiekvieno daikto ir kiekviename žingsnyje visada Tave matyčiau".

Kitame laiške jis prisimena ir mūsų, išivijojos, gyvenimą:

"Pas jus yra visokių išgarsėjusių "Grandinėlių" ir chorų. Visiems linkiu būti tikrais dvasios milžiniais, dvasios aristokratais. Kuo daugiau mes matysime aplinkui supasavimo, apdulėjimo, tuo daugiau turime patys

užsidegti ir už kitus atidirbti. Deimantai turi atsverti smėlio kalnus".

Kai kas sako, kad vargas ir persekiojimai žmones sutriuškina. Bet sutriuškina tik tuos, kurie jau apipuvę, nudžiūvę. Sveikieji tampa dar stipresniais. Jie pasidaro dvasios galiūnai, tikri herojai. O tokių dabar Lietuvoje yra daug, labai daug! Kol jų yra, Lietuva nežus!

MINTIS DIALEKTINIAME ŽAISME

FELIKSAS JUCEVIČIUS

Pasaulis yra paslaptis.
Gyvenimas yra paslaptis.
Žmogus yra paslaptis.

Suvokti tas paslaptis yra žmogui, tur būt, įgimtas polinkis. Ką reiškia suvokti? Tai mąstyti, t.y. minčiai santykiuoti su pasauliu, gyvenimu ir žmogumi. Tas minties santykiavimas yra filosofavimas. Filosofija ieško atsakymo į klausimus, kurie išplaukia iš jos santykio su tuo, kas ji nėra. Neišvengiamai šie klausimai išveda ją už pojūtinės tikrovės ribų ir perkelia į idealinės būties plotus.

Filosofija yra visuotinai reikšminga. Ji pati nėra paslaptis, bet ji vadovauja žmogui paslapčių labirinte. Ji neskelbia amžinųjų tiesų, o rodo tik jam kelią tiesos link. Ji nėra nesugriaunamų argumentų rinkinys, bet ji yra tikrai kritiškas pasaulio, gyvenimo ir žmogaus apmąstymas. Ji pati nėra išmintis, o tik veda prie išminties šaltinio. Istorija skelbia, kad kol žmogus išsilaiko filosofinio mąstymo viršūnėje, tol jis išsilaiko ir kultūros aukštumoje.

Filosofija yra tolima dogmatizmui ir artima laisvei, skurdi radiniais, o turtinga ieškojimais, nenaudinga, bet labai reikalinga, žinoma, jei prileidžiame, kad žmogus yra gyvas ne tik duona. Filosofija išsako tiesas ne patarimais ar pamokymais, o susimąstymu. Susimąstęs žmogus išvysta savo gelmes bei pasaulio ir gyvenimo gelmes. O išvysti gelmes — tai priartėti prie galutinės tikrovės ir tuo pačiu tiesos.

1. KO VERTA FILOSOFIJA?

“Kodėl žmonės, kuriuos turiu kitu atveju laikyti protingais ir net genialiais, sudaro įspūdį, kad supranta agregatą žodžių, kuriuos kiti, taipogi protingi ir genialūs, laiko visai beprasmiškais?” Tokį klausimą statėsi Giovanni Papini, kai perskaitė Benedetto Crocés, žymaus italų filosofo, knygą apie Hegelio filosofiją.¹ Ne tik jis, bet daugelis piktinasi filosofų sunkiais samprotavimais, grubiais ir nelanksčiais sakiniais, beveik neišsifruojama mintimi. Ne vienas žiūri į filosofiją su panieka ar pašaipą. Kai kas rimtai abejoja jos reikalingumu. Bet tai nėra tik mūsų laikų reiškinys. Jau anais laikais tarnaitė šaipėsi iš Tales, kai jis, kontempliuodamas žvaigždėtą dangų, įkrito į šulinį.² Kokia nauda iš tokio mokslo, jei nepadeda žmogui net betarpiškoje padėtyje orientuotis? Kai filosofiją palyginame su technika, tai ji pasirodo dar labiau nenaudinga. Dar kiti piktinasi jos bergždumu. Nuo pat pradžios filosofija laikė savo tikslu surasti tokį pirmutinį principą, iš kurio paskui turėjo sekti visi kiti. Deja, iki šiol jai nepavyko jo surasti. Francis Bacon ir Descartes buvo ar ne pirmutiniai, kurie metė jai šį kaltinimą. Turėdamas prieš akis įvairių mokslų pažangą, Kantas taip pat apgailestavo, kad pirmoji filosofija, t.y. metafizika, užuotėjusi pirmyn, žengė atgal.³ Nietzsche įtaigojo, kad su Sokratu filosofija prarado savo originalumą. Posokratiniame laikotarpyje turime reikalo nebe su grynosios minties tipais, o tik mišiniais.⁴ Šios rūšies priekaištai darosi mūsų laikais dažnesni ir garsesni. Šiuolaikinė filosofija atrodo Jaspersui taip menkutė, jog jis abejoja, ar mūsų filosofai pasivijo Platoną: “Mes esame tikrai daug toliau, negu graikų gydytojas Hipokratas. Vargiai galime sakyti, jog esame pažengę toliau už Platoną. Jį pralenkiame tik panaudojama mokslinio pažinimo medžiaga, bet pačiu filosofavimu esame jo gal net nepasiekę.”⁵ Kiti yra nepatenkinti, kad filosofija save laiko mokslu *sui generis*. Beveik visi filosofai remiasi savo laikotarpyje pasiektu nepakankamu ir ribotu moksliniu pažinimu. Bet tai nėra kliūtis filosofijos istorikams laikyti tuos teiginius

“amžinosiomis tiesomis”. Prieš kiek laiko Prancūzijoje pasirodė nedidoka knygutė, savos rūšies antifilosofinis traktatas, kur autorius visu balsu juokiasi iš filosofų, o ypač iš prancūzų universitetinės filosofijos.⁶ Pagal jį, filosofija yra tas mokslas, kuris studentus nieko neišmoko ir negali išmokyti. Dar kitas priekaištas — filosofija esanti ne tiesos mokslas, o tik nuomonių galerija. Net patys filosofai nėra vieningos nuomonės, kas ji iš tikrųjų yra. Vieni ją laiko išminties meile, kiti — mokslu apie būtį, dar kiti — tobulu visų dalykų pažinimu, vėl kiti — visuotinių idėjų sistema, o šiandien kai kam ji bėra šneka apie šneką. Žodžiu, kiek filosofų, tiek ir nuomonių apie filosofiją.

Tai gana ilgas priekaištų sąrašas. Ar jie turi pagrindo? Tik dalinai. Tiesa, kad filosofija yra nepraktiškas dalykas. Bet tai nereiškia, kad ji nereikalinga. Žmogus juk gyvas ne vien duona, kaip sako Raštai. Nežiūrint filosofijos nenaudingumo, visų rasių ir visų laikų žmogus filosofavo. Nuolat kovodamas už kasdieninę duoną, bėgdamas iš vietos į vietą, besivaikydamas tai, kas jam neša naudos, jis stabteli kartais ir paklausia: kam visa tai? kam tas bėgimas? kokia nauda iš to? Kai jis pradeda tai klausti, tai jis pradeda ir filosofuoti. Filosofuoti reiškia iš tikrųjų mąstyti apie ką nors, bet ne šiaip sau mąstyti, o klausinėjant mąstyti. Nors filosofinės meditacijos neduoda praktinės naudos, bet jos tikrai praturtina žmogų dvasiškai. Tai praplečia jo akiračius ir pagilina jo viziją.

Nepaneigiamas taip pat faktas, kad filosofija yra civilizacinė jėga. Kaip kiekviena tauta, taip ir kiekviena civilizacija turi savitą asmenybę, kurią suformuoja dalinai filosofiniai įsitikinimai. Jos įtaka jaučiama visose gyvenimo plotmėse. Istorija iškalbingai liudija, kad tam tikra filosofija siejasi su tam tikra civilizacija. Mes sutinkame antiikinę graikų filosofiją ir graikų civilizaciją, kinų filosofiją ir kinų civilizaciją, indų filosofiją ir indų civilizaciją. Aiškus ryšys tarp Vakarų filosofinės mąstysenos ir Vakarų civilizacijos. Kai kurios filosofinės idėjos veikė lemiančiai jos istorinę raidą, nors ir ne visada jos nešė jai palaimą. Todėl norint

pažinti šią ar aną civilizaciją, reikia visu pirma susipažinti su ta filosofija, kuri persunkia jos gyvenimą. Mes priklausome Vakarų civilizacijai, ir jei norime pažinti ją ir save pačius, tai mums reikia susipažinti su tomis filosofinėmis idėjomis bei tais filosofiniais principais, kuriais ji remiasi ir kurie ją formuoja. Kaip antikinėje Graikijoje, taip ir Kinijoje inteligentas, t.y. išsilavinęs žmogus, buvo ne visada religingas, bet jis visad nusimanė apie filosofiją. Panašiai yra ir mūsų laikais. Ne tik filosofas iš profesijos, o kiekvienas inteligentas jaučia pareigą susipažinti su filosofiniu mąstymu. Norint orientuotis savo pasaulyje, filosofija yra būtinybė. Be jos pažinimo sunkiai prieinamas net ir mokslo pasaulis. Juk mokslas išsivystė iš filosofijos, ir dar šiandien jis remiasi kai kuriais filosofiniais principais. Kas yra, sakykim, mokslinė epistemologija, jei ne filosofinė teorija?

Nesinori taip pat sutikti, kad filosofija nedarė jokio progreso. Filosofavimas nėra jau taip bergždžias dalykas, kaip tai kas tvirtina. Pasekus jos raidą nuo pradžios, matosi jos išsiskleidimas į aukštį ir gylį. Matosi taip pat, kad jos eita su gyvenimu, o kai kada net už akių užbėgta. Iš inercijos buvo gal per ilgokai kalbama apie šį ar aną dalyką. Per ilgokai nebūta aiškesnės ribos tarp jos ir mokslų. Gal nemaža būta filosofinės trafaretikos, kaip tai rodo filosofijos vadovėliai. Tačiau aplamai filosofija sąžiningai vykdė savo misiją. Ji nestokojo nei filosofinių talentų, nei filosofinės minties.

Ar filosofija yra savos rūšies mokslas, ar ne? Apeinant klausimą, būtų galima sakyti, kad filosofija išlieka gyva ne savo pretenzija būti mokslu, o mąstymo jėga. "Kadangi mąstau, todėl esu", galėtų ji sakyti su Descartu. Bet grįžtant prie klausimo, reikia prisiminti, kad mokslis gali būti visokio pobūdžio. Viena jo bendra žymė — tai pažinimas. Kokį beimsime mokslą, kiekvieno tikslas yra pažinimas, protu pažinimas ir tikras pažinimas. Tikrai pažinti protu yra ir filosofijos aukščiausia ambicija. Kiek pažinimas yra filosofijos integralinė dalis, tiek ji yra mokslas. Ką nori pažinti filosofija? Ji

domisi visais dalykais: būtimi ir nebūtimi, gėriu ir blogiu, gyvomis ir negyvomis būtybėmis, judesiu, pasauliu, žmogumi, Dievu ir net pačiu pažinimu. Todėl yra visuotinis mokslas, nes jos *materialinis objektas*, naudojant įprastinę terminologiją, yra viskas, visa tai, kas yra ir gali būti. Ar tai nereiškia, kad filosofija tarytum absorbuoja visus kitus mokslus? Taip manė Descartas. Tačiau iš tikrųjų taip nėra, nes jos pažinimo būdas skiriasi nuo kitų mokslų. Kai filosofija nori pažinti viską, tai ji nori iš tikrųjų pažinti visa ko galutinę tikrovę, aukščiausius principus, kiek jie turi ryšio su gamtinio pasaulio tvarka. Tuo tarpu kiti mokslai nori pažinti tik šią ar aną dalį gamtinio pasaulio, jie domisi daiktų betarpiška tikrove bei jų antriniais principais. Iliustracijos dėlei palyginkime anatomiją su filosofija. Anatomija domisi žmogaus organizmo struktūra, kraujo apytaka bei nervų sistema. Filosofija žvelgia į žmogų kaip nedalomą būtybę, ji nori žinoti, kas išskiria jį iš kitų gyvių. Nors anatomijos ir filosofijos *materialinis objektas* yra tas pats, bet jų *formalinis objektas skiriasi*, nes jos žiūri į žmogų iš visai skirtingų taškų. Tai reiškia, kad filosofija yra tikrai mokslas *sui generis*, t.y. savos rūšies. Štai kodėl mes turime fiziką ir fizikos filosofiją, istoriją ir istorijos filosofiją, matematiką ir matematikos filosofiją. Kiekvienas mokslas yra šeimininkas savo srityje, ir filosofija pripažįsta mokslų autonomiją. Ji tik mėgina mokslų surastus faktus išryškinti savo principų šviesoje, juos perleisti per savo prizmę. Kadangi mokslai yra padarę milžinišką pažangą, tai filosofijai šiandien nėra jau taip lengva atlikti šį uždavinį. Juk norint išryškinti matematines idėjas, reikia nusimanyti apie matematiką, norint išryškinti fizikos idėjas, reikia nusimanyti apie fiziką, o kas norėtų išryškinti visų mokslų pažinimą, tas turėtų nusimanyti apie visus mokslus. Leibnisas, kuris mirė aštuonioliktojo amžiaus pradžioje, buvo, tur būt, paskutinis filosofas, kuris dar nusimanė apie visas to meto mokslo šakas. Deja, šių dienų filosofas pasitenkina paprastai labai ribota mokslo sritimi.

Nors filosofija siejasi su pažinimu, bet ji

nėra tik pažinimas, ir tuo pačiu ji nėra tik mokslas, ir jos vertės nereikia ieškoti jos "moksliškume". Mokslai yra tiek verti, kiek jie suranda iškilusioms problemoms aiškius sprendimus. Su filosofija yra kitaip. Ji, ypač mūsų dienomis, vengia sprendimų, palieka atviras duris ieškojimui ir grįžta nuolat prie Sfinkso klausimo: kas yra žmogus? Žmogus keičiasi nuolatos, bet visad lieka žmogus. Keičiasi ir filosofija, bet ji taipogi visad lieka filosofija. Ji lieka filosofija, nes ji visad mąsto, susimąsto ir apmąsto. Filosofija yra iš tikrųjų savos rūšies meditacija, ir čia kaip tik gal ir glūdi jos didžiausia vertė. Bet filosofija yra kritiška meditacija. Kritiškai mąstyti — tai mėginti surasti to ar ano dalyko, to ar ano įsitikinimo stipriąją bei silpnąją pusę. Kritiškas mąstymas gali būti suprastas kaip tiesos ieškojimas. Bet tada susiduriame su Piloto klausimu: kas yra tiesa? Visų pirma tiesa nėra iš anksto apreiškintas dalykas. Ji nėra nė abstraktus principas, nežiūrint kaip ji beatrodytų enigmatiška. Ji yra tikrai tas dalykas, prie kurio protas gali daugiau ar mažiau priartėti. Kadangi kritiško mąstymo tikslas yra tiesa, tai filosofija gali būti suprasta kaip tiesos kritiškas ieškojimas ar bent kaip jos link artėjimas. Bet tiesa filosofijoje yra kartais kaip tie prieš mus iškylantys horizontai: kiek prie jų mes priartėjame, tiek jie nuo mūsų nutolsta.

Reikia sutikti, kad skirtingi žmonės supranta skirtingai filosofiją. Pereito šimtmečio pabaigoje Anglijos neohegelininkas kalbėjo vienokia filosofine kalba, o Spencerio sekėjai kitokia. Mūsų laikų tomistams filosofija reiškia vieną dalyką, o loginio pozityvizmo atstovams visai kitą. Žodis *filosofija* naudojamas skirtinga prasme anglosaksų kraštuose ir ten, kur fenomenologija yra gerai įsitvirtinusi. Bet kodėl skirtingi filosofai supranta skirtingai filosofiją? Tai būtų lyg klausiti, kodėl yra skirtingų filosofijų, nes filosofijos samprata priklauso paprastai nuo filosofijos, kurią išpažįsta filosofas. Kai įsiklausau į didžiąją gamtos simfoniją, kiekvienas filosofas išgirsta skirtingą melodiją. Kai nukreipia savo žvilgsnį į pasaulio begalinius plotus, tai prieš kiekvieną atsiskleidžia

kitokia vizija. O ką kas girdi ir mato, apie tai jis mąsto, kalba ir rašo. Tai ir yra tikriausiai pagrindinė priežastis, kodėl yra skirtingų filosofijų ir skirtingų jos sampratų. Todėl filosofija nėra skirtingų nuomonių galerija, o labiau įvairių vizijų dėjinys, kurį galime vadinti nesibaigiančiu filosofinės minties srautu.

Gal net nepastebėjome, kad klausimas, ko verta filosofija, virto beveik klausimu, kas yra filosofija. Ir tuomi nesistebėkime. Nes, kas ko vertas, priklauso nuo to, kas jis yra. O kas yra filosofija — tai vienaprasmiškai neatsakomas klausimas. Kai mes nusileidžiame į filosofinės minties versmes, susipažįstame su jos prigimtimi, o ypač kai pasekame jos istorinę raidą, tai tik tada galime susidaryti daugiau ar mažiau aiškesnį filosofijos vaizdą. Kad filosofijos supratimas priklauso nuo filosofijos istorijos pažinimo, tai lengva suprasti. Juk kiekviena filosofija yra savo laikotarpio filosofija, ir ji yra tik viena grandis filosofinės minties grandinėje. Mūsų filosofinis mąstymas yra daugelio amžių filosofinio mąstymo tąsa ir rezultatas. Štai kodėl kiekviena autentiška filosofinė mintis pasilygina nuolatos su kitų filosofų mintimi. Filosofas išryškina savo mintį, beriškindamas kitų filosofų mintį. Aristotelis interpretavo Platoną, Kantas — Humą, Bergsonas — Spencerį, Heideggeris — priešsokratikus, Kantą ir Hegelį. Todėl ir mūsų atsakymas į klausimą, kas yra filosofija, turi būti formuluojamas visų svarbiųjų filosofijos sampratų šviesoje. Jis turi sukaupti visa tai, kas buvo mąstyta ir sakyta apie filosofiją amžių tėkmėje, ir jis bus tuo autentiškesnis ir tikslesnis, kuo daugiau sutelks savyje apie ją praeities išmąstymo.

1. Giovanni Papini, *Gli amanti di sofia*, Vallecchi Editore, Firenze 1947, p. 65.
2. Plg. *Teatetas*, 174.
3. Žiūr. Immanuel Kant, *Kritik der Reinen Vernunft*, Felix Meiner Verlag, Hamburg 1956, p.p. 18-19.
4. Žiūr. Friedrich Nietzsche, *Die Philosophie in tragischen Zeitalter der Griechen, Werke*, Alfred Kroener Verlag, Leipzig, I t., p.p. 257 - 338.

PIRMOJI AMERIKOS ŠVENTOJI

J. VENCKUS, S.J.

Iš tikrųjų Amerika jau turėjo vieną šventąją, ji buvo Amerikos pilietė, tik ne Amerikoje gimusi, o atvykusi iš Italijos — tai šventoji Pranciška Cabrini (1850-1917). Ji buvo Jėzaus Širdies Misijonierių kongregacijos steigėja. Pijus XI 1938 m. ją paskelbė palaimintąja, o Pijus XII 1946 m. — šventąja. Be to, dar yra užvesta beatifikacijos byla ir jaunos mergaitės indėnės iš Auriesville Korynos Tehakwitha (1656-1680). Ji savo gyvenime nepaprastai daug kentėjo ir pasiekė didelio šventumo.

Praėjusiais metais buvo paskelbta šventąja pirmoji tikra amerikietė Elzbieta Seton. Tai buvo 1975 šventieji metai, rugsėjo 14 diena, šv. kryžiaus išaukštinimo šventė. Šiuos metus Tautų sąjunga buvo paskelbusi *Moters metais*.

Išias kanonizacijos iškilmes atvyko iš Amerikos 6 kardinolai, 80 vyskupų, 700 kunigų, 1.500 seselių vienuolių, 16.000 pasauliečių. Iškilmės vyko ne Šv. Petro bazilikoje, bet bazilikos aikštėje, kur gali sutilpti apie 100.000 žmonių. Šį kartą ji buvo pilnutėlė. Kadangi Seton pirmiau yra buvusi episkopale, tai dalyvavo ir episkopatų vyskupų bei pasauliečių. Ir jie laiko ją savo šventąja, džiaugdamiesi ir didžiudamiesi. Buvo ir tokių dalyvių, kurie jos užtarimu buvo stebuklingai pagiję. Pvz. buvo ponis O'Neil Hooe, 27 m. amžiaus, kuri prieš 23 metus sirgo leukemija. Gydytojai pripažino, kad liga nepagydoma, bet ji pagijo ir dabar visai sveika. Taip pat buvo ir liuteronas iš Floridos Carl Kalin, kuris sirgo, gydytojų nutarimu, nepagydoma smegenų liga. Ir jis stebuklingai pagijo. Taip pat dalyvavo ir vienuolė, pagijusi nuo kasos vėžio.

Popiežius Jonas XXIII, 1963 m. paskelbęs ją palaimintąja, pasakė: "Tai yra pirmasis viešai Bažnyčios paskelbtas šventumo žiedas, kurį Amerika teikia pasauliui. Be abejo, jos vainiko brangenybės priklauso ir nuo jos įsteigtos vienuolijos, kuri nuveikė daug gerų darbų ir parodė tiek daug pasiaukojimo".

Paulius VI, paskelbęs ją šventąja, kalbėjo: "Džiaukis, Amerika, didžiukis savo garbinga dukra. Ir mes džiaugiamės ir esame sujaudinti, kad galime visam pasauliui paskelbti, jog Elzbieta Seton yra šventoji".

Pagerbiant ir išaukštinant šią šventąją, buvo pagerbtos visos moterys, buvo įvertinta jų veikla ir paskirtis. Elzbieta Seton buvo moters idealas. Ji buvo kilni, pasišventusi žmona. Savo vyro niekad neapleido, juo visuomet rūpinosi ir prie jo buvo, ypač kai jis sunkiai sirgo. Ji buvo penkių vaikų motina. Būdama našlė, ji gražiai išauklėjo ir paruošė gyvenimui savo vaikus. Pagaliau tapo vienuole, moterų kongregacijos steigėja. Visuose šiuose pašaukimuose, kaip popiežius pabrėžė, ji pasižymėjo. Ji buvo katalikiškų parapijinių mokyklų pradininkė.

Jos kanonizacijos diena tai buvo ypatinga visų moterų diena. Moterys per popiežiaus mišias čia skaitė Šv. Raštą ir atliko kitas pareigas. Moterys įteikė popiežiui mažą Amerikos vėliavėlę su auksu išsiūtais žodžiais, kuriuos šventoji mirdama ištare: "Būkite visados Bažnyčios vaikai". O popiežius pasakė: "Tegul šios šventosios drąsa ir šventumas būna pavyzdys mūsų dienų moterims ir būsimosioms kartoms, ką moterys gali ir turi padaryti, kad tinkamai atliktų savo vaidmenį visos žmonijos gerovei".

Seton gimė Niujorke, aristokratiškoje šeimoje. Būdama 19 m. amžiaus ištekėjo. Gyvenimas atrodė labai laimingas. Ji buvo linksmas, humaniškas, natūrali. Amerikiečiams tokie būdo bruožai patinka; gal būt, dėl to jiems ir šv. Teresėlė patinka labiau

5. Karl Jaspers, *Einführung in die Philosophie*, Serie Piper, Muenchen 1971, p. 9.

6. Jean-Francois Revel, *Pourquoi des Philosophes?* Edition Julliard, Paris.

Šv. Elzbieta Seton

negu kuris nors kitas šventasis. Seton mėgdavo lankyti vargšus ir ligonius. Per dešimt vedybinio gyvenimo metų ji susilaukė penkių vaikų. Tačiau šeimyninę laimę netrukus aptemdė liga — jos vyras susirgo džiova. Tais laikais džiova nebuvo lengvai pagydoma, nes nebuvo antibiotikų. Gydytojai patarė išvažiuoti į šiltesnius kraštus. Žmona išlydėjo savo vyrą į Italiją, kur po dvejų metų jis mirė.

Vyru mirus, našlei su penkiais vaikais turtas tirpo. Jie atsidūrė varge. Ji nutarė palikti Niujorką ir išsikelti kitur, ypač ir dėl to, kad būtų toliau nuo giminių, kurie jai nuolat prikaišiojo, kad paliko episkopatų tikėjimą ir tapo katalike. Ji apsigyveno Emmitsburge, Marylando valstybėje. Čia ji įsteigė savo kongregaciją, čia dirbo mokykloje, čia mirė ir buvo palaidota. Ji mirė pagyrinti jauna — tik 47 m. amžiaus.

Jos įsteigta kongregacija dabar turi apie 10.000 seselių Amerikoje ir kituose kraštuose.

DU SAVANORIAI

BR. KRIŠTANAVIČIUS, S.J.

Skaitant apie JAV lietuvių gyvenimą, krinta į akis, kaip jautriai mūsų tautiečiai reaguodavo į įvairius tėvynės reikalus ir stengdavosi jai padėti. Išgirdę apie žiaurias Kražių skerdynes, JAV lietuviai organizavo protestų mitingus, informavo amerikiečių spaudą apie tą rusų elgesį, o kun. J. Žilinskis parašė apie Kražių skerdynes atskirą knygėlę. 1906 m. Filadelfijoje buvo sušauktas pirmasis lietuvių politinis seimas, kuris reikalavo, kad Lietuvai būtų suteikta autonomija. Autonomijos reikalavo ir antrasis seimas, sušauktas Čikagoje 1914 m. Praėjus porai metų, JAV prezidentas Wilsonas paskelbė lietuvių dieną. Ta proga lietuvių kolonijose susiorganizavo apie 400 komitetų tinkamai švęsti tautos dieną ir rinkti aukas tėvynės reikalams. 1918 metų lietuvių seimas pakartojo Lietuvos nepriklausomybės deklaraciją ir atkreipė JAV spaudos ir diplomatijos dėmesį į Lietuvos reikalus.

Atvykę į JAV, lietuviai pradžioje glaudėsi prie lenkų, paskui, patyrę daug nemalonių, pradėjo nuo jų skirtis, steigti savo parapijas, statyti mokyklas, leisti laikraščius ir knygas, burtis į draugijas, brolijas ir sąjungas ir rėmė kiekvieną sveiką iniciatyvą, siekiančią religinių ar kultūrinių tikslų JAV ir tėvų žemėje. Neįmanoma išskaičiuoti visų tautiečių, atvykusių į JAV rinkti aukų savo užsimojimams. Bet reikia paminėti du jaunus ir energingus savanorius, T. Praną Aukštikalnį ir T. Antaną Mešlį, kurie, atvykę į Lietuvą 1924 ir 1925 m., padėjo atkurti lietuvių jėzuitų gimnaziją Kaune. Nors jų vardai dabar mažai kam žinomi, bet jų gyvenimas yra šviesus tėvynės meilės pavyzdys ir atspindys anų laikų, kuriais kiekvienas lietuvis gali didžiulis ir kuriuos su didele pagarba turi minėti.

T. ANTANAS B. MEŠLIS, S.J. (1896-1964)

Apie T. Antano Mešlio gyvenimą galima rasti gana daug įdomių žinių Naujosios

Anglijos Provincijos biuletenyje (New England Province News) 1964 m. liepos-rugpjūčio numeryje, kuriomis čia gausiai pasinaudota. Kitos žinios paimtos iš T. Kipo atsiminimų ir gyvų liudytojų, gyvenusių kartu su T. Mešliu.

T. Antanas Benediktas Mešlis gimė Niujorko mieste 1896 m. rugsėjo mėnesio 1 dieną. Kai jis pabaigė antrąjį pradžios mokyklos skyrių, jo tėvai persikėlė į South Boston, o jis pateko į Bigelow School, kurią baigė 1909 metais. Paskui įstojo į Boston College High School ir buvo kardinolo Richard J. Cushing klasės draugas. Kadangi jo tėvai anksčiau gyveno tarp airių, A. Mešlis išmoko tėvų namuose tik keletą žodžių lietuvių kalba. Bet paskui, lankydamas kolegiją ir draugaudamas su lietuviais, jis susidomėjo tėvų kalba ir gražiai įsijungė į lietuvių parapiją.

Anais laikais darbininkų tarpe plito socializmas, ir Antanas Mešlis, būdamas uolus katalikas, pradėjo prieš jį kovoti. Jį kvietė kalbėti įvairios lietuvių draugijos, kurioms jis aiškiai ir įtikinančiai išdėstė tikrąją socializmo prasmę. Sužinojęs apie jo veikimą ir polinkį į kunigystę, Bostono kardinolas O'Connell pasiūlė jam gerą stipendiją, kad galėtų studijuoti Šiaurės Amerikos kolegijoje Romoje. Bet Antanas Mešlis atsisakė stipendijos ir 1917 m. rugsėjo mėn. 14 dieną įstojo į jėzuitų naujokyną Yonkers, N.Y.

Naujokyno namai buvo ką tik nupirkti, gana ankšti ir vos galėjo sutalpinti 40 naujokų. Namams priklausė nemažas ūkis, kuriame A. Mešlis ir pats mėgo dirbti, ir sugėbėjo kitus įtraukti į darbą. Tą pionieriaus gyvenimą jis visuomet mielai prisimindavo.

Pabaigęs naujokyną 1919 m., A. Mešlis persikėlė į St. Andrew-on-Hudson, Poughkeepsie, N.Y., kur vienerius metus ruošėsi filosofijai ir vienerius metus studijavo filosofiją Woodstock kolegijoje. Jis labai mėgo filosofiją ir gilinosi į šv. Tomo Akviniečio raštus. Kartais jis parašydavo ar išversdavo kokį straipsnį lietuvių laikraščiams.

1923 m. A. Mešlis buvo nusiųstas į Boston College High School, kur dėstė anglų

ir lotynų kalbą bei matematiką. Jis pabuvo čia tik vienerius metus, nes 1924 m. atidaromai Kauno Jėzuitų gimnazijai jo pagalba, galima sakyti, buvo būtina. Mat, anais metais Kaune tebuvo tik 4 jėzuitai: T. Kipas, T. Andruška, T. Fengeris ir klierikas Jonas Paukštys. T. Andruška buvo užimtas Kauno Kunigų seminarijoje, T. Fengeris nemokėjo lietuvių kalbos, o kl. Paukštys ruošėsi abiturės egzaminams. Todėl T. Kipui ir klierikui Mešliui teko garbė būti Kauno Jėzuitų gimnazijos kūrėjais.

Antanas Mešlis atvyko į Kauną 1924 m. rugpjūčio 29 dieną ir po dviejų dienų stojo į darbą. T. Kipas dėstė tikybą ir vokiečių kalbą, o A. Mešlis — visa kita: lietuvių kalbą, aritmetiką, istoriją ir geografiją. Be to, jis prižiūrėdavo vaikų drausmę ir padėdavo silpnesniems moksleiviams. Tiesa, gimnazija turėjo tik vieną klasę su 20 mokinių, bet per vieną savaitę jų skaičius pasiekė 32. Nuo lapkričio 1 dienos kl. A. Mešlis pradėjo sakyti pamokslus tėvų jėzuitų bažnyčioje. Tas klieriko apaštalavimas buvo dar neįprastas, nes vyskupas Karevičius, davęs oficialų leidimą, atėjo į bažnyčią pasiklausti, kaip A. Mešlis sako pamokslą. Mešlys, matyt, pamokslininko "egzaminus" išlaikė labai gerai, nes vyskupas tuo tikslu daugiau nebeateidavo.

1924 m. gruodžio 8 dieną T. Kipas rašė, kad "prašant A. Mešliui, amerikiečių draugija pavertė mūsų aikštę (kiemą) gera čiuožykla". Prieš Kalėdas A. Mešlis ir J. Paukštys pastatė naują ir labai gražią prakartėlę bažnyčioje, kuria gerėjosi kauniškiai.

Antraisiais mokslo metais A. Mešlis prižiūrėjo mokinių drausmę ir dėstė lotynų kalbą, istoriją ir aritmetiką trečioje klasėje. Trečiaisiais metais jis dėstė lotynų kalbą 4 ir 5 klasėje, matematiką 3, 4 ir 5 klasėje ir fiziką 5 klasėje. 1926 m. vasaros atostogas kartu su visu gimnazijos komunitetu praleisdavo Bajėnuose, kurie jam ir Pralui Aukštikalniui labai patiko. Atsikėlę anksti rytą, jiedu eidavo maudytis į Nevėžį, o paskui, susisukę į antklodes, numigdavo ant pievos. Po pietų abu mėgdavo jodinėti.

1926 m. gruodžio 16 dieną kažkoks ka-

rininkas įspėjo A. Mešlį, kad kariuomenė vers socialistų valdžią. T. Mešlis perdavė tą žinią T. Kipui, o T. Kipas Smetonai.

Pasibaigus 1926-1927 mokslo metams, A. Mešlis ir Pr. Aukštikalnis atsisveikino su Kaunu liepos 4 dieną ir išvyko į JAV. "Stotyje", kaip rašė T. Kipas, "juos išlydėjo daugybė žmonių, ypač daug karininkų". Tai yra geras liudijimas, kaip tie JAV lietuviai buvo sutapę su Lietuva.

Sugrįžęs į JAV, A. Mešlis sėdo į suolą ir 4 metus studijavo teologiją Weston kolegijoje. 1930 m. birželio mėn. 18 dieną buvo išventintas kunigu. Pabaigęs teologiją, nuo 1931 iki 1933 m. dėstė filosofiją Bostono kolegijoje ir tų pačių metų rudenį pradėjo tercijatą Cohasset, Mass. Sekančiais metais kartu su T. Aukštikalniu sudarė misijonierių grupę ir pradėjo apaštalauti lietuvių parapijose. 1942 m. T. Mešlis tapo "Žvaigždės" redaktorium ir gana sumaniai redagavo tą žurnalą net 10 metų. Jis būtų mielai redagavęs ir toliau, jei nebūtų įsiterpęs T. Jonas Kidykas, S.J., kuris Naujosios Anglijos provincijolui pasakė, kad "Žvaigždė", seniau priklausiusi Lietuvos jėzuitų provincijai, dabar vėl galėtų būti leidžiama tos provincijos atžalos. Pasitaręs su T. Mešliu ir T. Aukštikalniu, provincijolas nusprendė grąžinti "Žvaigždę" Lietuvos jėzuitams. T. Mešlis buvo gerokai išsisėmęs ir be Lietuvos jėzuitų pagalbos tas dvasinio turinio žurnalas būtų tik skurdęs. Be to, augant JAV tremtinių skaičiui, reikėjo taikytis prie jų galvosenos bei pageidavimų, o tai galėjo padaryti tik tas, kuris gerai pažino jų dvasią.

Netekęs "Žvaigždės", T. Mešlis grįžo į Bostono kolegiją ir dėstė teologiją iki savo mirties. Jis buvo geras mokytojas ir labai gerai išgyveno naujoje, jam jau pažįstamoje vietoje. Turėdamas laiko, kartais palošdavo kortomis, domėjosi sportu ir vasaros atostogas praleisdavo Cohasset, N.Y. namuose. Iki 1963 m. jo sveikata buvo gera, bet paskui pradėjo negaluoti. Apie Velykas nuvyko į Šv. Elzbietos ligoninę patikrinti sveikatos. Paskui, birželio mėnesį, vėl grįžo į ligoninę. Tada gydytojai nustatė, kad jis

turi vėžį. Nepaisant operacijos, jo skausmai didėjo ir didėjo. Porą dienų prieš mirtį jis prarado sąmonę. Mirė 1964 m. liepos 1 dieną.

Nepaisant truputį kampuoto būdo, T. Mešlis buvo geras ir labai uolus kunigas, pareigingas mokytojas, didelis darbininkas, kruopštus redaktorius ir didelis sporto mėgėjas. Kauno Jėzuitų gimnazijoje jis pats pirmas suorganizavo vaidinimą, užmezgė daug pažinčių ir savo tvirtu charakteriu įgijo tėvų ir moksleivių pagarbą. Jo energija buvo neišsemiamą. Visi jį gerbė, nes iš jo dvelkė vyriškumas, teisingumas ir tiesumas. Artimų draugų jis daug neturėjo, bet buvo geras komuniteto narys ir tikras jėzuitas. Jis gerai atliko savo tautinę pareigą ir JAV, ir Lietuvoje.

T. PRANAS AUKŠTIKALNIS, S.J. (1899-1961)

T. Pranas Aukštikalnis gimė 1899 m. gegužės mėn. 1 dieną Worcester, Mass. Apie jo tėvus žinoma tik tiek, kad tėvo vardas buvo Pranas, o motinos — Ona Žilinskiūtė. Pabaigęs pradžios mokyklą, mokėsi aukštesnioje tėvų jėzuitų mokykloje prie Bostono kolegijos (Boston College High School), o 1918 m. rugpiučio 28 dieną įstojo į jėzuitų ordiną. Naujokyną atliko Yonkers, New York, o junjoratą — pasiruošimą filosofijos studijoms — St. Andrew-on-Hudson, Poughkeepsie, N.Y.

Pirmuosius dvejus metus (1922-1924) T. Aukštikalnis studijavo filosofiją garsioje Woodstock kolegijoje (Woodstock, Maryland), o paskutiniuosius — Valkenburg, Olandijoje. Kadangi Kauno jėzuitų gimnazijai labai reikėjo mokytojų, T. Generolo patvarkymu klierikas Pranas Aukštikalnis 1925 m. atvyko į Kauną ir rudeniop tapo bendrabučio vedėju bei aritmetikos ir gamtos mokytoju pirmoje ir antroje klasėje. Kaune jis rado kitą JAV lietuvių jėzuitą, klieriką Antaną Mešlį. 1926-1927 m. P. Aukštikalnis gavo dar daugiau darbo. Nors bendrabučio vedėjo pareigas jis perdavė ką tik į Lietuvą atvykusiam T. K. Fulstui, bet pasilikė jo padėjėju, o gimnazijoje mokė aritmetiką pirmoje ir antroje klasėje, lotynų

kalbą antroje klasėje, prancūzų kalbą, gamtą ir paišybą pirmoje, antroje, trečioje ir ketvirtoje klasėje. Be to, T. Aukštikalnis sakydavo retkarčiais pamokslus tėvų jėzuitų bažnyčioje ir parašė keletą straipsnių "Žvaigždei". Būdamas malonaus ir švelnaus būdo, jis lengvai pritapo ir prie lietuvių, ir prie vokiečių. Deja, pasidaravęs Kaune porą metų, 1927 m. rudenį jis turėjo grįžti į JAV, kur vienerius metus mokytojavo aukštesniojoje Bostono kolegijos mokykloje, taigi ten pat, kur pats seniau mokėsi.

1928 m. T. Aukštikalnis pradėjo teologijos studijas Westono kolegijoje ir 1931 m. birželio mėn. 16 d. buvo išventintas kunigu.

Nuo 1932 m. iki 1933 m. rudens T. Aukštikalnis dirbo pastoracijos darbą, padėdamas Bostono ligoninės (Boston City Hospital) kapelionui, o paskui atliko tercijatą Clevelande, Ohio.

Pabaigęs visas studijas, nuo 1934 iki 1938 m. T. Aukštikalnis ir T. Mešlis sudarė lietuvių misijonierių grupę ir vedė misijas, rekolekcijas, novenas, atlaidus ir pan. lietuvių parapijose. Tiesa, tą patį misijonieriaus darbą dirbo čia ir T. J. Bružikas, bet pakvietimų buvo tiek daug, kad darbo užteko ir tiems dviem lietuviams jėzuitams. Mažesnėse parapijose T. Aukštikalnis ar T. Mešlis vesdavo misijas pavieniui, o didesnėse kartu. T. Mešlis sakydavo audringus pamokslus, o T. Aukštikalnis patraukdavo žmones savo švelnumu, nuolankumu ir nuširdumu. Pradžioje jie gyveno toje pačioje aukštesnioje Bostono kolegijos mokykloje, o nuo 1934 iki 1938 m. St. Robert's Hall, Pomfret Center, Conn.

1936 m. pradžioje buvo paskelbta Lietuvos jėzuitų provincija, ir Vokietijos jėzuitai nebeturėjo pareigos remti tą naują provinciją kunigais ar klierikais. Išsiplėtus pastoracijos darbams Kaune, T. Andruška pajuto didelį darbininkų trūkumą ir kreipėsi į Naujosios Anglijos provincijolą, prašydamas, kad jam atsiųstų T. Aukštikalnį. T. Provincijolas sutiko, ir 1938 m. T. Aukštikalnis vėl atvyko į Kauną.

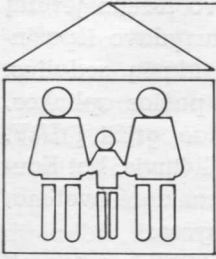
Šį kartą jis padėjo T. Paukščiui redaguoti "Žvaigždę" ir organizuoti Maldos Apašta-

lavimą. Be to, jis sakydavo Kauno jėzuitų bažnyčioje pamokslus, klausydavo išpažinčių ir globojo vyresniųjų klasių sodalius. Deja, Kaune neberado tos pačios aplinkos, kaip 1926 m. ir apsisprendė grįžti į JAV. Nors jis jautėsi esąs tikras lietuvis, bet Kauno Jėzuitų gimnazija jam pasidarė svetima, o gyvenimo sąlygos nelengvos.

Sugrįžęs į JAV, T. Aukštikalnis vėl apsigyveno St. Roberts Hall ir tęsė misijonieriaus darbą kartu su T. Mešliu. 1942 m. pabaigoje jis, T. Mešlis ir T. Jonas Kidykas nutarė leisti Amerikoje komunistų Lietuvoje uždarytą "Žvaigždę", kurią JAV lietuviai buvo labai pamėgę. T. Mešlis ir T. J. Kidykas tapo to žurnalo redaktoriais, o T. Aukštikalnis — administratorium. 1943 m. kovo mėn. "Žvaigždėje" paskelbta žinia, kad T. P. Aukštikalnis tapo ir Maldos Apaštaltavimo direktorium.

Vesdamas misijas, novenas ar tridienius, T. Aukštikalnis turėjo progos pagyventi Maldos Apaštaltavimo sąjungą ir įkurti naujus skyrius. Jo laikais naujų Maldos Apaštaltavimo skyrių įkurta 19, o senieji skyriai padaugo ir narių skaičiais, ir karitatyviniu veikimu. 1946 ir 1947 m. "Žvaigždės" leidėjai organizavo maldų vają už Lietuvos laisvę. Be to, T. Aukštikalnis kas mėnesį parašydavo bent vieną straipsnį "Žvaigždei" ir redagavo Maldos Apaštaltavimo skyrių.

1952 m. pradžioje T. Mešlys ir T. Aukštikalnis perleido "Žvaigždę" Lietuvos jėzuitams, bet dar vienerius metus tęsė apaštaltavimo darbą lietuvių parapijose. 1953 m. T. Aukštikalnis buvo perkeltas į Šv. Kryžiaus kolegiją, Worcester, Mass., kur iki savo mirties (1961 m. rugpiūčio 23 d.) dėstė teologiją. Po jo mirties Naujosios Anglijos jėzuitai savo provincijos biuletenyje įdėjo tokią žinią: "Rugpiūčio 23 d. (1961 m.) Šv. Vincento ligoninėje Worcesteryje T. Pranas Aukštikalnis (Hugal), teologijos profesorius per 8 metus, siekdamas amžinojo atlyginimo, apleido šį pasaulį. Jo kančia, taip kantriai kenčiama, grumiantis su leukimija, darė visiems lankytojams gilų įspūdį. Didž. gerb. T. Rektorius vadovavo jo laidotuvėms. Daugelis prelatų atvyko iš toli pagerbti pasku-

Nepabaikim per anksti...

Dalia Staniškienė

Vedybinio gyvenimo problemos turi rūpėti mums visiems: jaunesniems ir vyresniems, tėvams ir seneliams, vedybiniam gyvenimui gal tik besirengiantiems ir tiems, kurie dirba su jaunimu, besiruošiančiu vedybiniam gyvenimui.

“Nepabaikim per anksti”: ką šis pasakymas iš tiesų man reiškia? Ta pabaigos pradžia gali pasirodyti labai anksti: po medaus mėnesio, kada jauni žmonės per greit nusi-vilia vienas kitu, pamatę, kad idealizuotas partneris yra vis dėlto ir žmogus... Po pirmo kūdikio, kada visas jaunos motinos dėmesys tenka vaikui, o vyras palieka visai

tinį kartą gerą pamokslininką bei mokytoją ir kilnų žmogų. Tegul jis ilsisi ramybėje”.

Tikrai, T. Pranas Aukštikalnis buvo kilnus žmogus. Gražiai naujagęs vyras, labai mandagus ir paslaugus, visuomet draugiškas, nuoširdus ir giliai pamaldus, jis žiūrėjo į gyvenimą iš šviesios pusės ir savo lipšnumu, sąžiningumu ir giedria nuotaika įsigijo daug draugų Lietuvoje ir JAV. T. Borevičiaus liudijimu, T. Aukštikalnis buvo vienas šviesiausių lietuvių kunigų JAV, mėgstamas ir kolegų, ir pasauliečių. Jo pamokslai ir straipsniai, žinoma, buvo taikomi liaudžiai, todėl yra paprasti ir be gilesnės teologijos. Bet jis, būdamas klierikas, savo iškalbingumu sužavėdavo ir kauniškius, dalyvaujančius vakarinėse tėvų jėzuitų bažnyčios pamaldose. Todėl ne kartą siuntė jį vyresnieji į provinciją vesti mokiniams rekolęcijų, kur ir mokytojai, ir moksleiviai stebėdavosi, kad tas “jaunas kunigas” ne-laiko mišių ir neklauso išpažinčių.

nuošaly ir daugiau savo pirminės vietos neatgauna... Po pakėlimo darbe, kai vyras visą savo laiką ir energiją sunaudoja išsilai-kyti pasiektoj aukštumoj, ir tai tampa jo gyvenimo tikslas... Ar po to, kai vaikai užauga ir išėina iš namų, palikdami neuž-pildomą tuštumą... Kiekvienam šių atvejų mes po truputį mirštam savy, kažką praran-dam. O visa tai neturėtų įvykti: jauni žmo-nės neturėtų leisti pirmam nusivylimui juos vienas nuo kito nutolinti; vaikai neturėtų iš-stumti vyro iš žmonos širdies ir gyvenimo; darbas, turtas, pasisekimas negali tapti gy-venimo tikslu; ir vaikams užaugus, neturėtų būti tuštuma, jei per visą gyvenimą bus kraunami vedybinės meilės turtai, kurie pa-siliks ir dar daugiau sujungs du žmones, vaikams išėjus iš namų.

Manau, kad vedybinio gyvenimo pa-grindas yra meilė. Kas gi meilė yra? Poetai meilę vadina angelų pasveikinimu žvaigž-dėms. O juokdariai sako, kad “nei meilės, nei raudonos nosies negalima paslėpti” (T. Holcroft). Meilė yra norėjimas kitam gero. Šiais laikais populiarius išsireiškimas “fall-ing in love” ir “falling out of love” dažniau-siai yra tik žodžiai. Meile laikoma tik jaus-mas. Jausmas gali praeiti. Bet meilė yra taip pat valios reiškinys, ir tokia meilė yra tik-roji, ir ji — nepraeina. Tokia meile mes mylime savo artimą, nors jo kartais ir ne-mėgstame. Taip mes mylime vyrą ar žmo-ną šeimoj — aukodamies, pasitikėdami, gerbdami, be išskaičiavimų, priimdami savo antrąją pusę tokį ar tokį, koks jis ar ji yra — su jų silpnybėmis ir trūkumais. Ant. Ma-caina sako, kad “mylėdamas žmogus per-

gali savo vienvatę, kitame suranda save patį ir tuo būdu iš tremties grįžta į savo namus. Mylintis žmogus visada ir visur yra namie". Vyskupas Fulton Sheen taip kalba: "Kad būtume mylimi, turime būti verti meilės; kad būtume meilės verti, turime būti geri; kad būtume geri, privalome pažinti Gėrį; kad pažintume Gėrį, privalome mylėti Dievą, artimą ir visus žmones pasaulyje".

Kun. John Powell, jėzuitas, Loyolos universiteto Čikagoje profesorius, populiarus daugelio knygų vedybiniais ir kitais klausimais autorius, teigia, kad žmogus yra skirtas gyventi taikoj pats su savimi, pripildytas vidinio džiaugsmo. Kiekvieno žmogaus širdyje turėtų būti ne laidotuvių nuotaikos, bet gyvenimo ir meilės šventė. Toliau jis sako: "Kad žmogus būtų laimingas, jis turi visų pirma priimt ir gerbt save". Čia galėtų būti tas kertinis akmuo, ant kurio statome savo vedybinės meilės rūmą.

Sakoma, kad geras šeimos gyvenimas reikalauja daugiau negu tik karo stovio išvengimo. Meilė šeimoy yra, anot kun. Stasio Ylos, "kaip karalienė. Ji nemėgsta vienušios, nes jai reikia spinduliuoti ir skleisti, žavėti ir burti..." Dar daugiau: "Meilė nepakelija apsipratimo, supilkėjimo, rutinos". Tad vedybinę meilę reikia nuolatos puoselėti.

Šių dienų pasauly labai populiari daiktai, kurie yra "instant" — šią minutę, staigiai: "instant" kava, "instant" pinigai su kredito kortele, "instant" susisiekimas su žmonėmis kitame pasaulio krašte ir t.t. Ir mūsų vaikai jau pripratę prie tokio gyvenimo nuo pat mažens: jie nori visko, čia, dabar, šią minutę... Tokiu pat būdu mes kartais reikalaujam ir iš savo antrosios pusės, kad jis ar ji čia pat, tuoj pat mus suprastų, žinotų — atspėtų, ko mes norim, ir darytų tai, ko mes norim. Bet čia tas "instant" jau neveikia...

Kai jauni žmonės mano, kad priešvedybiniė romantiška meilė tęsis visą gyvenimą be jokių pastangų, jie, žinoma, skaudžiai nusivilia. Vedybinei meilei palaikyti reikia nuolatinių pastangų. Kad gyventum savo partneriui, pirmiausia turi numirt sau —

savo savimeilei. Būsime tik tiek laimingi santuokoj, kiek padarysime laimingą savo vyrą ar žmoną. O norint tai pasiekti — kar- toju — reikia nuolatinių pastangų.

Kaip dažnai šiame moderniaame pasaulyje mes esam per daug užsiėmę: lekiam ir lekiam ir niekam neturim laiko. O mažiausia jo turim pačiam svarbiausiam dalykui — savo santuokai ir vedybinei meilei puoselėti. Dėl to dažnai vyras ir žmona tampa "vedę viengungiai" (married singles): gyvena jie po vienu stogu, kartu valgo, priima svečius, kartais net kartu miega, bet kai vaikai užauga, o dažnai ir dar anksčiau, nelieka nieko, kas juos jungtų, nėra bendrų interesų, bendrų planų, išipareigojimų... Kiekvienas eina savais keliais, susiranda savus draugus, savus užsiėmimus ir pramogas. Ji gal ieško užsimiršimo su draugėmis prie kavos puoduko ir kalbų apie bendrų pažįstamų nuodėmes. Jis gal užsuka "atsipalaiduoti" po įtemptos darbo dienos į barą ir ten taip "atsipalaiduoja", kad, sugrįžus namo, jau nebereikia nei žmonos, nei vaikų...

Nesakau, kad nereikia puoselėti savų interesų ir polinkių. Pavyzdžiui, vienam gal patinka dainuoti, ir todėl jis atliks dar ir gražų lietuvišką darbą, įsijungdamas į koki nors ansamblį ar chorą; kitas gal daugiau linkęs dirbt su jaunimu ar kur kitur pasireikšt. Būtų iš tiesų juokinga, jei aš savo vyrą tempčiau į jaunučių susirinkimą, o jis mane vestųsi į okteto repeticiją... Ne apie tokią šeimos vienybę čia kalbu. Kalbu apie širdies ir dvasios vienybę, apie gyvenimą ne tik su vienas kitu, bet ir vienas kitam.

O tačiau kaip dažnai mūsų tokiose, iš šalies žiūrint, gražiose šeimose gyvena žmonės, kurie yra beveik svetimi vienas kitam, kurie mandagiai susitinka iš ryto ir vakare (po darbų, susirinkimų, suejimų, baliukų, parengimų, repeticijų ir posėdžių), bet kurių gyvenimas yra tarytum bėgiai — bėgą lygiagrečiai ir gal labai tiesia linija, bet niekada nesusilieja į vieną... Kol vaikai maži, tą tuštumą, kuri tarp jų egzistuoja, dažniausiai užpildo rūpesčiai vaikais; kai jie užauga — belieka tik tuštuma tarp bėgių, ku-

rios užpildyt jau nėra kam. Ir taip jie egzistuoja kartu arba ir visai išsiskiria. Ir tai yra nepateisinama, nepataisoma tragedija. . .

Užsidaryti tik savoj šeimoj, gident tik sau, tarytum kokioj saloj, neprisidant prie jokių gerų darbų, niekur niekam savo duoklės neatiduodant, yra didelis savanaudiškumas, ir tai vyro ar žmonos į tobulumą neveda. Šeima savo dvasiniais lobiais vienu ar kitu būdu turi dalintis ir su kitais, ir tai ją tik praturtins.

Tačiau per didelės, besaikis išėjimas už šeimos ribų, per didelė veikla, ar tai būtų organizacijose, ar savoj profesijoj, ar bet kur kitur, gali šeimai ir labai pakenkti. Kartais atrodo, kad ir mūsų lietuviška veikla — gal tiksliau veikla lietuviybės sąskaiton (t.y. veikla dėl pačios veiklos) — šeimą ne jungia, o skaldo ir silpnina. Pvz. jei vyras taip įklimpsta į bet kokią visuomeninę veiklą, kad žmona ir vaikai palieka nuošaly, tai jau negerai. Tada antroji pusė pasijunta viena, prislėgta namų rūpesčių, kuriais nėra su kuo dalintis. Iškyla problemos su vaikais, kurių veikloji pusė neturi laiko padėt išspręsti, prasideda bėgimai, nuolatinė įtampa iššaukia nemalonią atmosferą namuose ir, lietuviybės sąskaiton, du žmonės, kurie mylėjo vienas kitą, pradeda nuo vienas kito tolti ir šalti, kol jų bendro gyvenimo bėgiai visiškai išsiskiria. . . Tokiais atvejais pasitaiko, kad ir vaikai nueina kreivais keliais. Kokia kančia yra tam vyrui ar žmonai, kai bet kokios veiklos vardan tampa paaukoti vaikai ir prarandama šeima. Nes, anot Putino, "nėra didesnio skausmo už meilėje kilusį, nėra didesnės meilės už skausmuose subrendusią". . .

Nenorėjau pasakyti, kad nereikia lietuviškos veiklos, kad turime uždaryti visas organizacijas (nors kai kurias gal ir gerai būtų uždaryti!) ir visi sėdėti namie. Aš pati pirma pradėčiau šaukti dideliu balsu, jei taip man kas įsakytų!

Tačiau manau, kad **NEGALIMA AUKOTI ŠEIMOS IR VEDYBINIO GYVENIMO ANT JOKIO AUKURO**. Nesvarbu, kokie kilnūs būtų mūsų veiklos tikslai, ji nepateisinama, jei tai bet koku atžvilgiu griaua

šeimą ir tolina vyrą nuo žmonos ar žmoną nuo vyro. Nes juk nuo to, kokia šeima, priklauso ir tai, kokia tauta. Vyskupo Paltaroko žodžiais tariant: "Kokia moterystė, tokia šeima, kokios šeimos, tokios tautos, kokios tautos, tokios valstybės". Mūsų atveju, nuo to, kiek stiprios lietuviškos šeimos, tiek stipri ir ištvėringa bus išivija.

Sakoma, kad "meilė, kuri neįstengia aukotis, yra lyg žvaigždė, kuri aukštybėse nešviečia". Tačiau jei vyras ar žmona dėl savo antrosios pusės visą gyvenimą kenčia ir nesiskundžia, nebando tą kančią sukeliančių priežasčių pašalinti, šeimyninės šilumos ir meilės jie nejaučia. O ir vaikai tada neturi tikros nuoširdžios šeimyninės meilės pavyzdžio. Gal tai juos net atbaido nuo vedybinio gyvenimo. . . Juk vedusiems skirta būti laimingiems *kartu*, ne vieni pusei amžinai aukojantis kitos labui. Tikroji meilė auką paverčia džiaugsmu, jei ta auka nėra išimtinai vienpusiška.

Vokiečių priežodis sako, kad "žmona yra vyro namai, nes jis niekur nėra taip namie, kaip pas savo žmoną". Tačiau daugelį šių laikų modernišką gyvenimą priveda prie tokio laipsnio, kad namai išvis atrodo nereikalingi. Kaip, pavyzdžiui, ir šioje istorijoje, kai, žmonai paskatinus vyrą nusipirkti nuosavus namus, jis atsakė: "Kam gi reikia pirkti namus? Kam jie reikalingi? Aš gimiau ligoninėje, išaugau mokyklos bendrabuty, mokslą ėjau gyvendamas universiteto parūpintose studentams patalpose, su žieduotine palaikiau pažintį važinėdamas automobiliu, vedžiau bažnyčioje, valgau dažniausiai restorane, dienas praleidžiu darbe, laisvalaikį — prie golfo ar bridžo, vakarais einu žiūrėti filmų, kai susirgsiu — eisiu į ligoninę, o kai mirsiu — palaidos mane iš laidotuvių direktoriaus koplyčios. Kam man reikalingi namai? Man tereikia tik garažo ir vietos pėrnakvoti" (kun. J. Prunskio "Meilė ir laimė). Gal čia truputį perdėta, bet panašiai kartais yra. Namai atrodo nereikalingi. O vis dėlto namai neturėtų būti tik nakvynės vieta, o (anot kun. Prunskio) "jauki, miela šventovė, kur Kristaus meilė jungia visus mylinčion šeimon".

Nes šeima didžiumai žmonių yra kelias į Dievą; nes per šeimą, vienas kitam padėdami, mes turime pasiekti išganymą. Bendra vyro ir žmonos bei vaikų ir tėvų malda, įvairios tautinės ir religinės šeimos tradicijos — tai nepamainomos priemonės tam pasiekti.

Kažkur skaičiau, kad cinikai sako, jog vedybinis gyvenimas prasideda, kai princas pabučiuoja angelą, ir baigiasi, kai praplikęs vyras sėdi ir žiūri į nutukusią moterį. . . Bet cinikai nežino, kad yra ir praplikusių princų ir daug truputį per daug sveičiųjų angelų. . .

Bet kaip visa tai pasiekti? Kaip gyventi šeimoj, kad "nepabaigtume per anksti", kad nebūtumėm vedę viengungiai, kad šeimyninis gyvenimas vestų į Dievą ir išganymą, kad vyras ir žmona išpildytų krikščioniškos santuokos paskirtį, padėdami vienas kitam tobublėti, kad vyrai ir žmonos liktų princais ir angelais. . .

Visų pirma, santuokoj gyvenant, reikia geležinės kantrybės. Nors šv. Augustinas sakė "mylėk ir daryk ką nori", tačiau prancūzų rašytojas, Nobelio premijos laimėtojas, Romaine Rolland teigia, kad "ir nuoširdžiai besimylintieji vienas kitam suteikia daug skausmo". Rašytojas Giovanni Papini sako, kad "moterystė yra laimės pažadėjimas ir kantrybės priėmimas". Pagalvokit, kokios kantrybės reikia, kai, vyrui grįžus iš darbo, žmona praneša, kad išvažiavo iš garažo pro uždarytas duris. . . Arba, kai ruošiantis į koncertą ar į svečius, atėjus laikui išeiti, žmona randa vyrą, bemiegantį ant sofos. . . Arba, kai po darbo sugrįžęs namo vyras randa namą dūmuose paskendusį, o vakarienei vietoj virtų žirnių gauna iškepusį puodą. . .

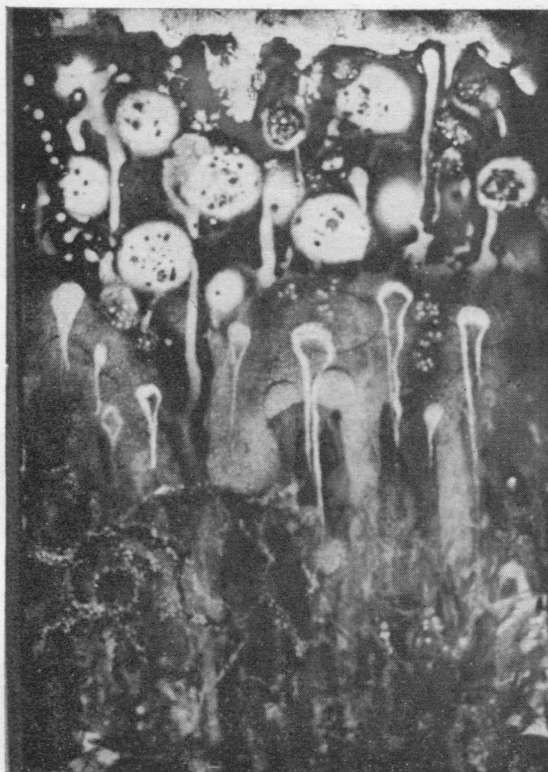
Tokiais atvejais reikia ne tik kantrybės, bet ir daug humoro. Reikia mokėt juoktis iš savęs, daug dalykų "nuleist juokais", nesiduot pribloškiamiems kasdieninių problemų.

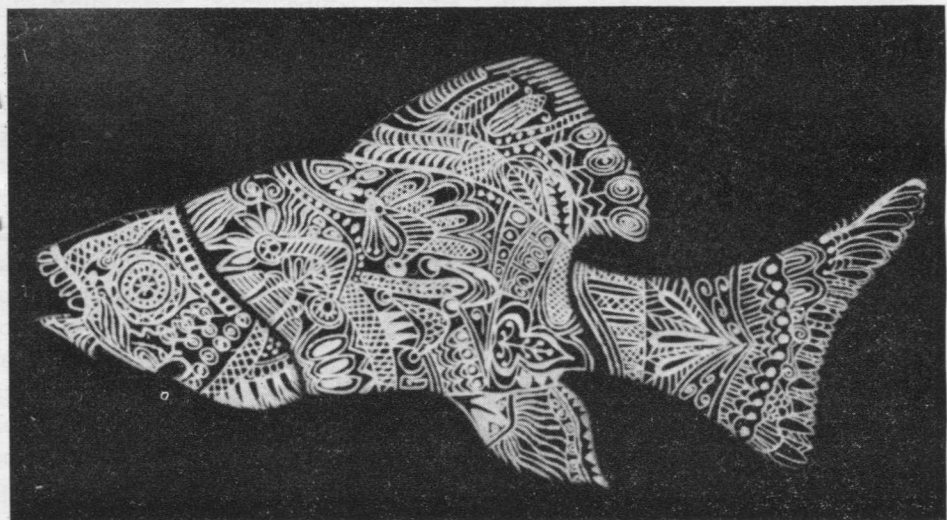
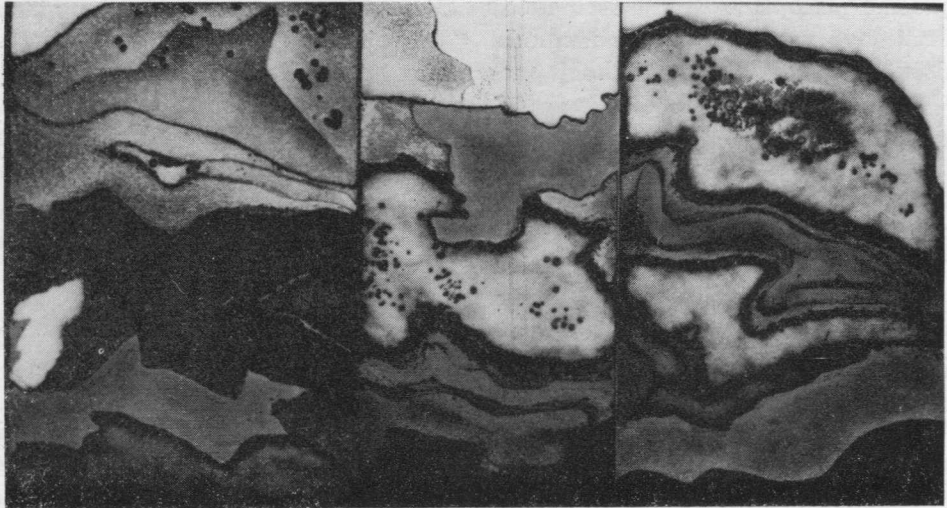
Šeimoje reikia numatyti ir šalinti visa, kas galėtų sukelti nekantrumą. Reikia nuolatinio nusileidimo, atleidimo, derinimosi. Kun. Grauslys savo knygoje "Šviesa tamsoje" rašo, kad "jei kas jaučiasi tiek nepri-

klausomas, kad nenori ir neįstengia derintis prie kito, tas netinka meilės bendruomenei — šeimai". Toliau jis sako: "Derinimasis — tai abipusis dalijimasis džiaugsmu, ta pačia džiaugsmo duona maitinantis; tai dalijimasis ir skausmu, bent jų dalį kitai pusei atimant ir tuo jai palengvinant. Bet — tai ypač šaukimasis kitos pusės, kai koks džiaugsmas išgyvenamas, kad ji tame džiaugsmo dalyvautų".

Jei nekantrumo pagauti vedusieji vienas kitą užgauna, reikia kuo greičiausiai susitaikyti, nes "kiekvienas nesusipratimas, meilės bendruomenėje geruoju nepašalinamas, ugdo ir gilina vienas kitam svetimumą". Šeimoje reikia ištvermės, o ištvermė — tai ne kas kita, kaip prailginta kantrybė.

Viena pagrindinių sąlygų nekantrumui pašalinti — tai pažinti vienas kitą. Čia ir yra pagrindinis dalykas, kuris vedusiems padės būti laimingais ir išspręsti iškilančias problemas. Tarp vyro ir žmonos turi būti nuolatinė komunikacija — dialogas. Jie turi žinoti vienas kito jausmus, vienas kitam padėti, atjausti. Vakarą po vakaro sėdėjimas kartu prie televizijos, persimetant vienu kitu žodžiu trumpų pertraukų metu pakely į šaldytuvą ko nors užkristi, tai nėra komunikacija. Vyras ir žmona turi pažinti vienas kitą tobulai, ir tai yra viso jų bendro gyvenimo pastangos. Medaus mėnuo — tik pradžia šio pažinimo. Jis nesibaigia iki darbo lentos. Bet kaip dažnai du žmonės eina per gyvenimą drauge, visai nepažindami vienas kito, net slėpdami savo jausmus nuo vienas kito ir kasdien toldami. Žmonės, kurie kenčia vedybiniame gyvenime, bet neatsiveria savo antrajai pusei, neišsiaiškina, ar tai išdidumo, ar baimės, ar kažkokios įsikalbėtos pareigos, ar perdėtos kantrybės vedami, labai klysta. Pilnai atsiverdama, aš rizikuojau, kad būsiu nesuprasta. O tačiau, jei myliu, turiu pasitikėti, turiu atverti savo jausmus, tikėdama, kad manęs neišjuoks ar blogai nesupras. Čia reikalingas abipusis pasitikėjimas vienas kitu. Mes kartais atsiveriame geriems draugams; bet tarp vyro ir žmonos neturi būti jokių paslapčių, jokių tamsių sielos kampelių, kuriuose ga-

létume vienas nuo kito pasislépti. Tas atsi-
vérimas vienas kitam turi būti padaromas
su meile, švelnumu, tolerancija, neužgau-
nant, neteisiant, nuoširdžiai mėginant su-
prasti ir priimti kitą pusę. Neparodydami
savo partneriui tikrų savo jausmų, mes nei-
leidžiame jam ar jai tikrai savęs pažinti.

Kun. Jonas Powell, S.J., savo knygoje
"The Secret of Staying in Love" sako, kad
emocijas ir jausmus mes vadiname gerais
arba blogais. Sakome, yra gerai jausti dė-
kingumą, užuojautą, prisirišimą, bet blogai,
jei jaučiame pyktį, nusivylimą, pavydą ir
t.t. Bet mes klystame: emocijos, moraline
prasme, nėra nei geros, nei blogos. Mora-
liai mes teisiami tik už savo elgesį tų emo-
cijų ir jausmų įtakoj. Pvz. galiu aš ir labai
supykti ant savo vyro, bet tai dar neduoda
man teisės paleisti jam į galvą koki puo-
dą. . .

Taigi slépti jausmus nuo savo antrosios
pusės negera ir neprotinga. Galime žinoti,
ką kitas galvoja, bet, tai žinodami, dar pil-
nai žmogaus nepažįstame. Pilnai pažinti ki-
tą žmogų galime tik žinodami jo giliausius
jausmus. Nuoširdžiai dalinantis jausmais,
džiaugsmas padvigubėja, o vargai — per-
pus sumažėja. . . Šis jausmų ir emocijų pa-
sidalinimas yra didžiausia dovana, kurią
vedusieji gali vienas kitam dovanoti.

Šį pasidalinimą jausmais — vyro ir žmo-
nos pažinimą vienas kito labai specifiniu
būdu — propaguoja vadinamasis MAR-
RIAGE ENCOUNTER judėjimas, prasidėjęs
Ispanijoje ir šiuo metu plačiai paplitęs Ame-
rikoj ir kituose kraštuose. Šio judėjimo tiks-
las — suartinti vyrus ir žmonas, geras še-
mas padaryti dar geresnes, atnaujinti kas-
dienybės dulkėm apneštą šeimyninę meilę
ir ją skleisti į visą aplinką, visą gyvenimą,
kuriant tikrų, krikščioniškų šeimų bendruo-
menę. Bet tai jau atskira tema.

Baigdama norėčiau pabrėžti pagrindines
mintis. Vedybinę meilę reikia puoselėti, kad
netaptumėm "vedę viengungiai", kad bend-
ro gyvenimo bėgiai neišsiskirtų. Tam truk-
do ir savanaudiškas užsidarymas, ir per di-
delis išėjimas už šeimos ribų. Šeimos ir ve-
dybinio gyvenimo negalima aukoti ant jokio

aukuro. Vedusiems skirta būti laimingiems
kartu, ne tik vienam aukojantis ir kenčiant.
Norint tai pasiekti, reikia kantrybės, humo-
ro, tolerancijos, bet labiausiai — nuolatinės
komunikacijos, dialogo, vienas kito jausmų
visiško pažinimo.

Vedybinė meilė yra kvapi, tačiau nepa-
prastai trapi šiltadaržio gėlė: ją reikia puo-
selėti, prižiūrėti, jai reikia saulės ir šilumos;
jai reikia švelnumo ir neišpasakyto dėme-
sio. Kitaip — ji mirs arba bent merdės ir
neaugs, neklestės ir savo kvapumu bei gro-
žiu nedžiugins aplinkos.

Šių pastangų ta meilė reikalauja nuo
pat tos valandos, kai du jauni žmonės Die-
vo ir žmonių akivaizdoje pasižada vienas
kitam. Šioms pastangoms nėra atostogų nei
"day-off", kaip čia mėgstama sakyti. Žiemą
ar vasarą, rudenį ar pavasarį šis šiltadaržis
turi būti vienodai prižiūrimas, kad "nepa-
bairgtume per anksti", kad niekada nenu-
vystų gėlė, vedybine meile vadinama. . .

Meilė ir kasdienybė

D. Bindokienė

Kas patraukia vieną žmogų prie kito,
kas yra tas nuostabusis magnetas, kuris iš-
skiria tik vieną ypatingą asmenį iš visos
žmonių knibždynės, paženkliną jį tartum
pranašumo ženklu, matomu tik vienam as-
meniui? Atsakymo šiam klausimui, žinoma,
ieškoti neverta, nes žmogaus širdies suplaz-
denimą neįkiši į jokių rémus. Mylimo as-
mens pasirinkimas — tai ne arbūzo pirki-
mas vaisių parduotuvėje: jeigu apvalus ir
išnokęs, tai ir geras! Žmogaus poravimosi
žaidime jokios nusistovėjusios taisyklės ne-
galioja. Kas prašaliečiui atrodo netobula,
net juokinga, pasirinkusiam — idealu, tie-
siog tobulybės viršūnė. Gal būt, teisingas
posakis, kad meilė yra akla. Visa nelaimė,
kad meilė, kaip kačiukas — po kiek laiko
pradeda regėti, o tai, ką kasdienybės ruti-
nos šviesoje išvysta, ne visuomet jau taip
gražiai atrodo.

Vieno Čikagoje leidžiamo amerikiečių dienraščio "komikų" skyriuje spausdinama kasdieninė piešinių serija, pavadinta "The Dumplings". Joje vaizduojama vedusiųjų porėlė Joe ir Angela. Ši porėlė piešiama taip, kad sukeltų spontanišką skaitytojų juoką: abu storuliai, sudribę, nors gana jauni, moteris nutįsusiais, netvarkingais plaukais, neskoningsiais drabužiais; vyras su netelpančiais už diržo viduriais. Abu žemo ūgio — tiek paritus, tiek pastačius. Žodžiu, tokie, į kuriuos pasaulis neatkreiptų dėmesio, o jeigu ir dirstelėtų kada, tai tik pašaipai. Joe ir Angela jau seniai vedę ir paskendę kasdienybės smulkmenose. Tačiau tarpusaviai šios juokingos porėlės santykiai juoko nekelia, greičiau iššaukia pagarbą arba net tam tikrą pavydą.

Joe ir Angela myli vienas antrą ta nuostabią, akla meilę, kuri dažnai greitai išgaruoja, aukso žiedelius sumainius. Kadangi jiedu yra labai paprasti, nekomplikuoti, mažamoksliai žmonės, tai ir tos jų meilės pasireiškimas yra paprastutis.

Per tuos rožinius meilės ir prisirišimo akinius žvelgdami į vienas antrą, Joe ir Angela mato visai ką kitą, negu kiekvienas pašalietis: Angela yra gražesnė už pasakų karalaites, o Joe nepaprastai vyriškas, šaunus ir patrauklus, lyg populiariausias filmų aktorius. Šitie jų santykiai ir pažiūros nėra dirbtiniai, todėl Angela ir Joe yra labai laimingi žmonės.

Joe ne tik nenori, bet ir negali matyti savo žmonos tokios, kokia ji iš tikrųjų yra — storulė, paprastutė moterėlė. Jo nuomone, kiekvieno vyriškio akys ir jausmai automatiškai prilimpa prie Angelos. Kiekvienas tik ir laizosi ją pamatęs, kaip katinas prieš grietinės puodynę. Tačiau tas Joe pavyduliavimas nedaro jokių užmetimų žmonai. Kuo ji kalta, kad tokia patraukli? Jos ištikimybė jis neabejoja ir jaučiasi dar laimingesnis, kad ši nuostabi moteris tik jam vienam priklauso. Joe žmonai nupirktų aukso kalnus, nutiestų po kojomis žvaigždynus, bet yra labai neturtingas ir tegali vieną kitą kartą padovanoti kokį niekutį. Jis moka skarelę, kainavusią kelis centus, įteikti An-

gelai taip, lyg tai būtų prabangiausio kinietiško šilko rietimas.

Angela supranta savo vyro jausmus, o tą menką dovanėlę priima, tarytum patį vertingiausią daiktą pasaulyje. Tuo būdu abu lieka patenkinti, suteikę vienas antram savo meilės įrodymą ne ta kuklia dovanėle, bet jausmu, kuris jos davimą paskatino ir priėmimą nudažė.

Angela niekad nepraleidžia progos pagirti, pasigėrėti, pasidžiaugti savo vyru, Ji nelaukia, kol Joe prieis, pašnekins, apkabins. Jausmus reiškiant, ji jaučiasi turinti visai lygią teisę su vyru; dirbtiniu kuklumu čia nieko nepasieksi. Ji nesiskundžia skurdžiu gyvenimu, nes tas gyvenimas yra leidžiamas kartu su Joe. Jos moteriškoji intucija žino, kad tik padariusi savo vyrą laimingą, bus laiminga ir pati. Suprasdama, kad Joe gabumai labai riboti, ji nesiskundžia, nes tokį, o ne kitokį vyrą sau pasirinko, su juo prisiekė praleisti visą savo gyvenimą, todėl jos pareiga išsklaidyti jo abejojimus, išklausti ir patarti rūpesčiuose, paguosti ir sustiprinti, o dar labiau — žinoti, kada ir patylėti.

Savo pareigas ir rolę šeimoje ši nesudėtinga moteriukė puikiai supranta, o tų pareigų atlikimas jos nė trupučio nežemina, nes atsisakymas vieno kito niekniekio, nusileidimas ginče, prikandimas liežuvio, kai ant jo galo rikiuojasi priekaištai, Angelai nereiškia savigarbos išsižadėjimo. Tai galima pavaizduoti vienu epizodėliu, kuriame abudu lošia šaškėmis. Vyras save laiko tikru šio žaidimo meistru ir tuo baisiai didžiuojasi, nes nedaug gyvenime dalykų, kur jis turi progos būti pranašesnis už kitus. Pirmasis pralošimas prieš žmoną priskiriamas tik laimės kaprizui. Antrajame žaidime Angela vėl turi progą laimėti, o paskui gal pasišaipyti iš savo vyro "meistrystės". Tačiau ji numano, kad šis pralaimėjimas vyrą giliai iškaudins, sugniuždys jo trapią savigarbą. Ji "užsižiopso", ir Joe laimi. Gale Angela nusišypso, lyg katė kanarėlę prarijus, ir pagalvoja: "Vedybinė laimė nuolat stovi ant mėginimų briaunos".

Nereikia manyti, kad ši piešinėlių (komikų) serija yra sukuriama kažkokiai gyvenimo išminčiai pavaizduoti ar patarti šeimoms, kaip laimingai santuokoje gyventi. Šios tiesos tikriausiai prasikiša nejučiomis, o situacijos greičiau sukurtos, kad sukeltų skaitytojo juoką iš dviejų nereikšmingų storių, kurie vienas antrame mato "ir saulę, ir mėnulį".

Šie du paprasti, komiški žmogiukai nejučiomis yra atradę pačią didžiąją gyvenimo tikrovę: meilė yra pasiaukojimas kitam asmeniui, savęs išsižadėjimas, stengimasis padaryti kitą asmenį laimingą. Šis atsidavimas kitam žmogaus nėra kiek nežemina, nieko iš jo neatima, nes skleidžiamasis meilės jausmas grįžta atgal dvigubas, sustiprintas šeimyninės laimės ir darnos šilima.

MALDA

*Aš ateinu pas Tave, o didis mano Tėve, atsiūbuoju
(Nei smilga, iškankinta ir sulaužyta audros)*

Ir suklupusi maldauju:

*Pažvelk pro debesis, audras, nuramink vėjus,
Kad dulkės nuo Tavo kojų plauktų žeme!*

Paliesk akis, nes saulės jos nemato.

Paklydau ir susipainiojau Tavo didžiųjų įstatymų keliuos.

Kas yra tiesa? Kas yra melas?

Kur žmogžudystė? Kur pareiga tautos?

"Kaip tu drįsti pašaukti kūdikį į šį pasaulį,

Kai jis kraujuose skęsta, kai žūsta priešai ir draugai?

Visas jėgas tausoki tiems, kurie gyvena, kad jie išliktų,

Kad juos nepaliestų mirties angelai".

Bet jis jau pašauktas ne mūsų noru.

Tai pasekmė desperacijos, meilės ir kančios.

Jisai jau pumpuras, gyvas žiedas,

Tik dar neišvydęs saulės šviesos.

"Dievo vardu atleidžiu tavo kaltes.

Keliauk ramybėje, gaudi sesuo!"

Girdėjau tuos žodžius, girdėjau daugel kartų,

Bet jie neužgydė atsivėrusios žaizdos.

Kiekvienam kūdiky matau aš savo vaiką,

Dangaus žydrumo prašančiom akim:

"Leisk man išvysti šį pasaulį gražų, šventą!

Leisk man skrajoti pievų drugeliu!"

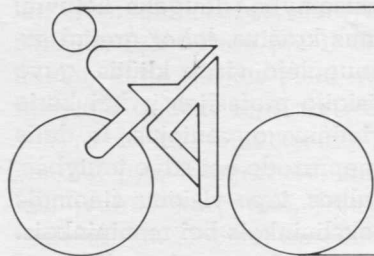
Aš noriu tik paliesti Tavo rūbo kraštą

Ir juo pridengti skaudančias akis,

Kad jos pajustų tikros meilės rasą,

Kad jose sužibėtų gyvenimo viltis.

N a š l u t e

Darbštumas

J. Plačas

Kiekvienas žmogus noriai prisimena jaunystės dienas. Juk jaunystė — tai gyvenimo pavasaris. Jaunuolis pilnas energijos, jo vaizduotė laki, atmintis gyva. Jis gyvena laisvas, be rūpesčių, lyg skrajojanti plauktakė. Tai yra tikrai gražiausias, bet gal ir pavojingiausias gyvenimo laikotarpis. Vėjas daug kam yra naudingas, bet jis gali tapti ir viską naikinančiu uraganu. Kartais ir jaunuolio neatsakingumas, priešinantį Dievo ir žmonių įstatymams, būna panašus į uraganą. Laukinis arklys, atrodo, niekam nėra naudingas, bet jeigu jį prijaukinsi, pažabosi, tai jis trauks ir arklą, ir vežimą. Ir jaunystę reikia tvarkyti, valdyti, pažaboti. Gal viena naudingiausių tam tikslui priemonių yra darbštumas, nuolatinis kuo nors užsiėmimas.

Dievas, išvaręs iš rojaus pirmuosius žmones, liepė jiems savo prakaitu užsidirbti duoną, atseit, savo darbu susikurti gyvenimą. Kristus, gyvendamas žemėje ir mokydamas žmones, daug kartų užakcentavo darbštumą.

Vaikščiodamas kur nors parke, užtiksi prūdą. Jo vanduo neteka, nejuda, stovi vietoje. Pažiūrėk ir pamatysi, koks tas vanduo: dumblynas, nešvarus, dvokiantis. Jame pilna visokių gyvių, kirminų, jame perisi milijonai uodų. O štai tekančio upelio vanduo: grynas, švarus, tyras, kaip kristalas, gali suskaityti visus jo dugne esančius akmenukus. Ar ne taip yra ir su žmogumi? Niekas neveikdamas, jis pasidaro pilnas įvairių blogybių. Vokiečiai tinginį žmogų ir sugedusį daiktą vadina tuo pačiu žodžiu "faul".

Walter Scott visuomet kartodavo: "Niekomet nebūk be užsiėmimo".

Kiekvienas gydytojas pasakys, kad tinginiavimas yra daugelio ligų priežastis. Žmogus, nieko neveikdamas, sutrumpina savo gyvenimą. Dabar daugelis miršta nuo širdies ligų, o širdis nusilpnėja tada, kai žmogus tinginiauja, nieko nedirba, net ir daug nevaikščioja, o važinėja automobiliu. Sutrinka jo kraujo cirkuliacija, suglemba visas organizmas ir tikrai, J. Firaudoux žodžiais tariant, tokio žmogaus kūnas tampa jo paties skeleto kapu.

Peržvelgę įvairių nusikaltėlių istorijas, taip pat pamatysime, kad pagrindinė nusikaltimų priežastis yra tinginiavimas. Kai žmogaus sieloje atsiranda tuštuma, jis stengiasi ją kuo nors užpildyti, bet, deja, ją dažniausiai pildo tokiais būdais, kurie veda į kalėjimą.

Jeigu šiandien didžiojamės XX amžiaus kultūra ir civilizacija, tai turime lenkti galvas tiems žmonėms, kurie savo pasiaukojimu ir darbštumu pasiekė nuostabių rezultatų. Tų žmonių vardai yra surašyti didžiųjų enciklopedijų tomuose.

Darbštumas žmogui suteikia ir moralinį pasitenkinimą, kad yra gražiai ir naudingai sunaudotas laikas — ta didžiausioji Dievo dovana žmogui. Tokius žmones gerbia ir visuomenė, jiems nebijo pavesti atsakingų pareigų, nes nėra pavojaus, kad jie gali apvilti, neatlikti savo darbo, nesąžiningai pasielgti. Tik darbštus žmogus užsitikrina ateitį, susikurdamas pakankamai medžiaginių ir dvasinių vertybių.

Tinginys paprastai nebaigia nei pradėto mokslo, nei pradėto darbo. Gero darbo jis niekad nė neturi, nes jo nemėgsta. Jam visuomet trūksta pinigų, o gyvenimo patogumų labai nori. Tad ką jis daro? Stengiasi įsigyti pinigų visokiais nelegaliais būdais. Tokių žmonių nervai visuomet įtempti, jie visiems pavydi, nepatenkinti savo gyvenimu, tad stengiasi nusiraminti alkoholiu ar narkotikais. O visa tai juos stumia dar į didesnius nusikaltimus. Jų gyvenimas kartais baigiasi kalėjime arba elektros kėdėje. Šių dienų spauda mirgėte mirga tokių įvykių aprašymais, tik dažniausiai visai neprisi-
menama visų šių tragiškų įvykių pati pagrindinė priežastis — tingėjimas.

Lietuviai šioje srityje gal yra laimingesni už daugelį kitų. Mat, lietuviai iš prigimties yra darbštūs žmonės. Jau prieš tūkstančius metų svetimtaučiai, turėję progos susitikti su lietuviais, gražiai juos aprašė savo kronikose, visur pabrėždami lietuvių darbštumą.

Lietuvos ūkininkai, baigę sunkiuosius vasaros darbus, netingini audavo, bet prasimanydavo įvairiausių naudingų darbų namie. Vyrai vydavo virves, darydavo vyžas ir įvairius ūkiui reikalingus padargus bei namų rakandus. Moterys verpdavo, ausdavo, nerdavo, siuvinėdavo, lopydavo. Seneliai vaikams pasakas sekėdavo, jaunimas dainuodavo, mįsles mindavo, patarles ar priežodžius kurdavo. Taip namie dirbdami, įvairiais darbais užsiiminėdami, jie sukūrė tokią turtingą mūsų tautosaką, kuria ir kita-taučiai domisi. Kurie turėdavo gabumų, droždavo iš medžio kryžius, koplytėles, šventųjų statulėles, Rūpintojėlius. Šių liaudies kūrinių dabar galima rasti įvairiuose ir kitų tautų muziejuose.

Ir mūsų tautos žymūnai buvo darbštumo pavyzdžiai. Štai, pavyzdžiui, dr. Vincas Kudirka, dr. Jonas Basanavičius, Simonas Daukantas šalia savo profesijos užsiiminėjo ir kitais mūsų tėvynei naudingais darbais: rašė knygas, leido laikraščius, rinko archyvinę medžiagą apie Lietuvą. Atgavus nepriklausomybę, per 20 metų tiek daug padaryta, kad reikia stebėtis. O kai bolševikai vėl

išplėšė nepriklausomybę, daugelis lietuvių, pabėgę į svetimus kraštus, labai greitai savo darbštumu nugalėjo visas kliūtis, gavo gerus darbus, įsigijo profesijas ir kai kurie pralenkė net vietinius gyventojus. Ir dalis mūsų jaunimo, nepraradę nei savo tautybės, nei gimtosios kalbos, tapo visiems žinomais įvairių sričių mokslininkais bei menininkais.

Gal tik nedidelė mūsų jaunimo dalis savo tėvus ir vyresniusius laiko atsilikusiais nuo gyvenimo, numoja ranka į visas mūsų tautos tradicijas ir plaukia su srove. Deja, tokie paprastai nė gyvenamam kraštui nėra labai naudingi. Jie žūsta lietuviškajai visuomenei, bet ir kitur niekur neišskyla, o pradingsta kažkur pilkoje, bespalvėje minioje.

Nors mūsų jaunimas, ypač studijuojantis, daug laisvo laiko ir neturi, bet visi dėlto gali jo surasti įvairiems naudingiems užsiėmimams, kurie gali duoti ir poilsiui reikalingo išsiblaškyimo, ir prisidėti prie mūsų tautos išgarsinimo. Juk, pavyzdžiui, koks nors pasižymėjęs sportininkas gali ne mažiau šiam tikslui pasitarnauti, negu menininkas ar mokslininkas. Sportas yra labai gera priemonė ir stiprinti sveikatai, ir sunaudoti laisvam laikui, ir turėti malonumą.

Lietuviai yra muzikali tauta. Tai galima pastebėti ir čia, išeivijoje. Turime nemažą aukštos klasės muzikų, pianistų, dainininkų. Pagyrimo verti jaunuoliai, kurie jungiasi į chorus ir ansamblius. Chorų, ansamblių ir tautinių šokių grupių jau mes nemažai turime, bet būtų labai naudinga, kad pavyktų suorganizuoti vieną kitą orkestrėlį, o gal ir didesnę simfoninį orkestrą. Jaunimui čia gana plati dirva, tik reikia ryžto.

Turime gana daug jaunų žmonių, studijuojančių ar jau baigusią meną, tapybą, skulptūrą. Tai yra taip pat labai gera sritis išnešti lietuvių ir Lietuvos vardą į platesnę visuomenę. Dėl kalbinių kliūčių mes, gal būt, išeivijoje neturėsime daug gerų rašytojų ar poetų, bet galime turėti gerų dailininkų. Bet vis dėlto ir literatūros srityje neturėtume per greitai nuleisti rankas. Nors lietuvių kalba čia mokslus baigusiam jaunimui yra svietimesnė už vietinę, bet norint ir šioje srityje galima pasiekti gerų rezultatų. Rei-

kia tik mėginti, rašyti, skaityti gerus lietuvių stilistus. Juk turime jau ir čia gimusių jau-nuolių, kurie kartais visai neblogai parašo. Rašytoju galima tapti tik rašant.

Yra ir kitų smulkesnių naudingų užsi-ėmimų, pvz. fotografuoti, rinkti pašto ženklus, įvairūs karpymai, lipdymai ir kitokie rankdarbiai. Žinoma, nereikia užmiršti tokių naudingų laisvalaikio užsiėmimų kaip sve-timų kalbų mokymasis ir knygų skaitymas. Kiekvienas gali pasirinkti kokį nors "hob-by" pagal savo skonį, palinkimus ir suge-bėjimus.

Norint ko nors gyvenime pasiekti, yra daug svarbiau darbštumas negu gabumas. Galima paminėti vieną kitą asmenį, kurie pasiekė pasaulinio garso ne tiek savo gabu-mais, kiek darbštumu. Garsusis fizikas New-tonas nepasižymėjo ypatingais gabumais, bet buvo nepaprastai darbštus. Edisonas, elektros lemputės išradėjas, taip pat tik dar-bu pasiekė tokių laimėjimų. Jis nuo pat ma-

žens daug skaitė apie chemiją, fiziką, me-chaniką. Prie savo išradimo labai ilgai dir-bo, turėjo daug nepasisekimų, bet kantrybė ir darbštumas laimėjo. Garvežio išradėjas Stefensonas buvo labai neturtingas. Kasdien fabrike dirbdavo po 12 valandų. Mokėsi naktimis ir pietų pertraukų metu. Prie savo išradimo dirbo 15 metų.

Prancūzijos imperatorius Liudvikas XIV sakydavo, kad valstybė yra valdoma darbu. Garsiausi pasaulinio masto kūriniai daž-niausiai yra tik ilgo ir sunkaus darbo vai-sius. Dantė savo "Dieviškąją Komediją" ra-šė ir taisė 30 metų. Ticianas savo kūrinių "Kristus Emmause" tapė 7 metus. Hersche-lis, teleskopo išradėjas, pagamino 200 veid-rodžių, kol pasisekė vienas geras.

Tad ne tik valstybės valdomos darbu, bet visa žmonija egzistuoja ir žengia pir-myn tik nuolatinio sunkaus darbo dėka. Darbas yra kiekvieno pasisekimo paslaptis.

• Apie 600.000 JAV gyventojų užsiima transcendentine meditacija. Tai suminėjęs apaštališkasis delegatas Vašingtone arkiv. Jean Jodot pažymėjo, kad tai ženklas susi-domėjimo religija.

• *Apklaustinėjus per 22.000 studentų*, iš suregistruotų "Who is Who Among Ameri-can High School Students" rasta, kad dau-giau kaip pusė jų sakosi, jog religija yra reikšmingas dalykas jų gyvenime. Procen-tas tų, kurie mano, kad religija yra svarbi visuomenės gyvenime, dabar pašokęs iki 86%, kai per 1973 metų apklausinėjimą to-kių tebuvo 77%.

• *Meksikos mieste* šimtai darbininkų bu-vo nuleisti dirbti 130 pėdų gilumoje, kad sustabdytų katedros slinkimą į žemes.

• Daugiau kaip milijonas svarų drabužių, surinktų Padėkos dienos proga, jau pirmo-mis gruodžio mėnesio dienomis buvo per-siųsta Katalikų šalpos tarnybai Niujorke.

• *Kovodami su maisto krize*, JAV katali-kai 1974 m. suaukojo 19,1 mil. dolerių alk-sančių ir badaujančių šalpai.

• *Kelti balsą prieš religijos persekiojimus Lietuvoje* pažadėjo JAV katalikų vyskupų konferencijos prezidentas arkiv. J.L. Bernar-din, kai jį aplankė lietuvių delegacija, va-dovaujama vysk. V. Brizgio.

• *Kasdienė malda* ir Šv. Rašto skaitymas tebepraktikuojamas mokyklose Okalosa ap-skrity, Floridoje. Tai vyksta mokyklų tary-bos nutarimu.

• *Ateistų sąjūdis*, JAV-se organizuojamas Madalyn Murray O'Hair, kuri per teismus išreikalavo, kad mokyklose nebūtų kalba-ma malda, sakosi dabar turįs 60.000 narių. Lapkričio mėnesį jų centras įsikūrė 85.000 dol. kainavusiose patalpose Austin, Texas. Savo skyrius turi šešiose valstybėse; nori įsteigti kiekvienoje. Yra įsteigę American Atheist Book of the Month klubą; savo ra-dijo programas perduoda per 21 stotį. Pla-nuoja įsteigti ateistų kolegiją ir televiziją. Oficialiai jų sąjūdis vadinamas Society of Separation, Inc. Jie gavo teisę būti atleisti nuo mokesčių ir sakosi per metus gauną apie 100.000 dol. aukų.

Vilija Vakarytė

* * *

Gimiau viena —
o pasaulis nusišypojo,
pamatęs mano nekaltą veidą...
Aš tik žiūrėjau ir ieškojau laimės.
Užaugau aš —
pamačiau pasaulio grožį,
pajutau meilės džiaugsmą
ir skausmo šauksmą,
bet vis ieškojau laimės.
Pažvelgiau ramunės žiedan
ir nusišypoju,
ir pažiūrėjau į karštą saulės veidą...
Padėkoju Jam už meilę, draugystę, skausmą
ir pažadėtą laimę

DŽIAUKIS

Džiaukis — pasaulis šypsosi
tiktai tau,
nes maži pasaulio vaikai
dideliame horizonte
moka šypsotis...
Linksminkis — laimė tau,
nes prašvis šviesus rytas
ir dainuos saulė...
Juokis — nes pasaulio ašaras
nušluostys tik beprasmiškas juokas...
Pažvelk — vilties spindesys
rodo tau kelią ateitin,
ir ramunė, apsupta rūtos šakelėmis,
aplaistyta gintarais,
ieško tavo draugystės
ir linki tau laimės pasaulio kelyje...

* * *

Žiemos džiaugsmas apkabino mano sielą,
ir aš šoku sniege...
Žiemos karalystė —
pilis tokia švelni.
Karalaičiai valdo sniego užpustytus laukus,
o pilyje groja šokių muzika
ir šoka visi.
Žinau, kad ilgai nebūsiu šiame sapne —
kad sniego užpustytas vyjas
paims mane ir nupūs į realybę...

Bet yra smagu pasigrožėti
žiemos karalystė
ir pasidalinti juokais
sapnu pilyje...

MANO TĖVAS

Mano tėvas rašė mistikoje,
o aš klausiau
ir tik girdėjau
tuos pačius žodžius...
Mano tėvas rašė ramybėje,
o aš tik mačiau chaosą...
Mano tėvas rašė meilėje,
tik kodėl girdėjau aš keiksmus?
Mano tėvas rašė savo siela
ir prijungė mano jaunystės dienas,
ir pabučiavo geltonplaukę vienturtėlę,
ir išleido pro vartus.

* * *

Naujas miestas dega ugnyje,
o aš negaliu pabėgti nuo iliuzijos.
“Kam leidai, motule, kam leidai
išeit mane vargo keliu?”
Niekad netikėjau, kad išeisiu —
norėjau dar pasilikti
beržinio namo sienose.
“Kodėl pas močiutę, pas brangią,
sugrižti daugiau negaliu?”
Dabar esu keliautoja
ir negaliu sugrižti namolei...
Močiute, būčiau pasilikus namuos,
būčiau skynus rūteles,
būčiau audus drobeles.
“Grižk, dukrele, atgalios,
grižk, jaunoji, atgalios,
gražink jaunas dieneles
ir žaliašias rūteles”.
— — — — —
“Motinėle, negaliu,
sengalvėle, negaliu”.
Jau miestas dega,
o mano siela miršta —
užrakino kažkas gyvenimo vartus.
“Gal būt, jau daugiau nesugrišiu
aš paruge baltu keliu”.

Skyrių tvarko JUOZAS VAISNYS, S.J. / Patarėjas — PROF. PETRAS JONIKAS

NETIKSLUS LINKSNIU VARTOJIMAS

Netaisyklingai ar ne visai tiksliai vartojami linksniai gal yra dažniausiai pasitaikęs, bet pirmu žvilgsniu retai pastebimas mūsų kalbos trūkumas. Vyresniajai kartai neigiamos įtakos čia yra padariusios slavų ir vokiečių kalbos, o dabartinei kartai — gyvenamųjų kraštų kalbos: Šiaurės Amerikoje — anglų, Pietų Amerikoje — ispanų ir portugalų. Klaidų pasitaiko visuose linksniuose. Paminėsime keletą dažniau pastebimų atvejų, kur netiksliai pavartojamas vienas ar kitas linksnis.

Vardininkas. Charakteringa mūsų kalbos konstrukcija yra sakiniai su dalies kilmininku, bet atrodo, kad šią konstrukciją vis labiau ir labiau stengiasi išstumti vardininkas. Gal čia kokių nors griežtų taisyklių negalima nurodyti, bet kiekvienas, pakankamai mokęs lietuvių kalbą, gali nujausti, kur labiau tinka dalies kilmininkas negu vardininkas. Ir J. Jablonskis tokius vardininkus taisė. Štai keletas jo taisyčių pavyzdžių:

Pinigai (= Pinigų) bus, tik mokėkit naudotis. Tame vakare bus ir **svečiai** (= svečių). Dabar jau yra **viltis** (= vilties), kad ligonis išgis. Ir čia atsiras **pirkliai**, **vietiniai žmonės** (= pirklių, vietinių žmonių), kurie, nusipirkę žemės, mokės ją ir branginti. Ūkininkui pasikvietus svečių, ateina kartais ir **nekviesti žmonės** (= nekviestų žmonių).

Kilmininkas. Kartais vartojamas kilmininkas, kur geriau tiktų naudininkas, pvz.: Jis paspaudė *draugo* ranką. Tėvas pikta pažvelgė į sūnaus akis. Tuo savo elgesiu kaimynas užnėrė kilpą ant *mano* kaklo. Pagal-

vokime, kas norima šiais sakiniais pasakyti. Spaudžiant ranką, be abejo norima kita asmenį pasveikinti, pareikšti jam padėką, pagarbą. Bet kas sveikinama, kam reiškiamą padėką ir pagarbą? Be abejo, asmeniui, o ne jo rankai. Tad ši mintis daug aiškiau ir tiksliau būtų išreikšta, vartojant ne kilmininką, o naudininką: Jis paspaudė *draugui* ranką. Antruoju sakiniu norėta pasakyti, kad tėvas užpyko ant sūnaus, bet ne ant jo akių, tad reiktų taip sakyti: Tėvas pikta pažvelgė *sūnui* į akis. Trečiojo sakinio mintis yra ta, kad kaimynas savo netinkamu elgesiu man padarė daug žalos, įstūmė mane į kokią didelę nelaimę ir pan. Toji žala ar nelaimė yra man, o ne mano kaklui, tad čia reiktų taip pasakyti: Kaimynas savo elgesiu užnėrė kilpą *man* ant kaklo.

Naudininkas. Dažnai būtų daug geriau vartoti naudininką su veiksmožodžio bendratimi, negu su tos pačios rūšies daiktavardžiu, pvz.: Įsigijau įrankių automobilio *pataisymui* (= automobiliui pataisyti). Ar turi termometrą temperatūros *matavimui*? (= temperatūrai matuoti?). Renka pinigų našlaičių prieglaudos *išlaikymui* (= našlaičių prieglaudai išlaikyti).

Galininkas. Netaisyklingai galininkas vartojamas su slinkties veiksmožodžiais. Šie veiksmožodžiai reikalauja kilmininko. Pvz.: Eina *duris* (= durų) atidaryti. Advokatas stoji jų *bylą* (= bylos) ginti. Motina nusiuntė sūnų *vyšnias* (= vyšnių) skinti.

Katrais galininkas netaisyklingai vartojamas dalies kilmininko vietoje, pvz.: Mokslininkai, bandydami naują aparatą, gavo labai gerus rezultatus (= gerų rezultatų. Ūki-

ninkas tręšia žemę, kad sulauktų geresnį derlių (=geresnio derliaus).

Įvairiose tarmėse žmonės įpratę vartoti galininką ir prie neigiamųjų veiksmažodžių, kur paprastai reikia kilmininko, pvz.: Aš niekad nepamiršiu tą jo nuoširdumą (=to jo nuoširdumo). Jis negali atleisti tokį įžaidimą (= tokio įžaidimo).

Kai kada netaisyklingai vartojamas prielinksnis *į* ir galininkas su posakiais *daryti įtaką, poveikį, įspūdi*, pvz.: Ši aplinka turi didelę įtaką *į* jaunimą (= turi jaunimui didelės įtakos). Jo prakalba padarė teigiamą įspūdį *į* visą minią (=visai miniai). Būtų klaidinga nepaisyti užteršto oro poveikio *į* žmogaus sveikatą (=žmogaus sveikatai).

Į anglų kalbą nusižiūrėjęs jaunimas, net kai kada ir vyresnioji karta, pasako: Atsakyk man *ši klausimą*. Jis atsakė *mano klausimą* (plg. angl. he answered my question). Lietuvių kalboje sakoma: Atsakyk man *į šį klausimą*. Jis atsakė *į* *mano klausimą*. Taigi čia nedera vartoti galininko be prielinksnio *į*.

Su veiksmažodžiais *čiupti, griebti, imti, nutverti* ir pan. kartais vartojamas galininkas, kartais naudininkas. Jeigu norima pabrėžti visą objektą, tai vartotinas galininkas, pvz.: Aš čiupau *jį* už rankos. Jis nutvėrė *mane* už kojos. Pagriebk *jį* už krūtinės. Tačiau kai norima pabrėžti labiau tik objekto dalį, tai vartotinas naudininkas, pvz.: Aš čiupau *jam* už rankos. Jis nutvėrė *man* už kojos. Pagriebk *jam* už krūtinės.

Įnagininkas. Kai kurie *ši* linksnį labai įpratę vartoti ten, kur kiti linksniai geriau tiktų. Štai pora pavyzdžių: Jis padarė mudu abudu *nelaimingais* (=nelaimingus). Aš nenoriu nė vieno žmogaus padaryti *nelaimingu* (=nelaimingo). Iš šių pavyzdžių matome, kad lietuvių kalboje tokiais atvejais vartojamas ne įnagininkas, bet dvejetainis galininkas arba kilmininkas. Tokius sakinius ir J. Jablonskis visuomet taisydavo: Mūsų krašto sąlygos knygų leidimą daro visai *negalimu* (=negalimą), privatiems leidėjams *nepakeliamu* (=nepakeliamą). Veikalų ypatybės daro juos *skirtingais* (=skirtingus).

Yra peiktinas įnagininko vartojimas su prielinksniu su prie veiksmažodžių *atsitikti, darytis*, pvz.: Kažin kas su juo *atsitiko* (=jam *atsitiko*), kad neateina? Nežinau, kas su *mano vaiku* (=mano vaikui) daros — toks neklaužada.

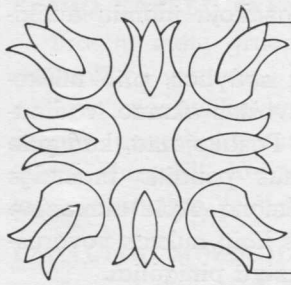
Taip pat neretai įnagininkas vartojamas su veiksmažodžiais *apsimesti, būti, dėtis, darytis, jaustis, pasirodyti, prisipažinti, virsti ir kt.*, su kuriais geriau tinka vardininkas, pvz.: Nenorėk būti per daug *gudriu* (=gudrus). Prisipažįstu *nugalėtu* (=nugalėtas). Jis per ilgą laiką pasidarė *trumparegiu* (=trumparegis). Šiandien jis jaučiasi *dideliu herojum* (=didelis herojus). Reikia dar ilgiau tuos vaisius palaikyti, kad pasidarytų *tinkamais* (=tinkami) valgyti. Tas jo veikalas buvo *dideliu įnašu* (=didelis įnašas) *į* mūsų literatūrą. Plg. J. Jablonskio taisyms: Jis *apsimetė sergančiu* (=sergas). Tie keliai jam rodydavosi *pavirkiais ir tinkamais* (=pavirkūs ir tinkami).

Daug kas veiksmažodį *vadinas* vartoja su įnagininku ten, kur reikėtų vardininko, pvz.: Jų sūnus *vadinas* Petru (=Petras). J. Jablonskis yra užrašęs tokį liaudies pasakymą: Šitas medis *vadinas* *ąžuolas*.

Kartais netiksliciai pavartojamas įnagininkas su veiksmažodžiais *pripildyti, prikimšti, prisotinti* ir pan., kur turėtų būti vartojamas pilnio kilmininkas, pvz.: Statinė buvo *pripildyta vynu* (=vyno). Nemanyk, kad mano kišenė būtų *prikimšta doleriais* (=dolerių). Vanduo buvo *prisotintas druska* (=druskos).

Iki šiol dar vis kai kurie nesugeba atskratyti verstinio posakio (*su*) *tikslu*. Pavyzdžiui, imkime tokį J. Jablonskio taisytą sakinį: Taip jis padarė *tikslu* kitus nugąsdinti. Jablonskis *ši* sakinį įvairiai taiso: Taip jis padarė *kitus gąsdindamas, norėdamas kitus nugąsdinti, kad kiti nusigąstų, kitiems nugąsdinti*.

Vietininkas. Lietuvių kalboje vietininkas daug rečiau vartojamas, negu kitose kalbose. Bet daugelis, nusižiūrėję *į* kitas kalbas, pradeda vietininką vartoti ir tais atvejais, kur jo vartoseną mūsų kalboje nėra paliudyta nei liaudies, nei rašytojų.

LIETUVOS BALETUI 50 METU

Gruodžio 4 d. "Spragtuko" premjera Vilniuje LTSR Valstybiniame akademiniam operos ir baletu teatre buvo iškilmingai paminėtas Lietuvos baletu penkiasdešimtmetis.

Lygiai prieš penkiasdešimt metų — 1925 gruodžio 4 d. Kauno Valstybiniame teatre nedidelė jaunų baletu šokėjų grupė žiūro-

Dažnai kai kurių vietininkas netiksliai yra vartojamas, kalbant apie asmens būseną arba daikto formą, pavidalą, pvz.: Vyras stovėjo *didingoje pozoje* (=didinga poza). Artistė pasirodė scenoje *visoje savo didybėje* (=visa savo didybe). Tai galima išreikšti *tobulesnėje formoje* (=tobulesne forma). Kartais šiuos mineralus randame *kristalų pavidale* (=kristalų pavidalo). Jo kalba buvo atspausdinta (=išspausdinta) *dviuose kalbose* (=dviem kalbomis). Daugelį mokslo veikalų jau turime ir *lietuvių kalboje* (=lietuvių kalba). Jis norėjo pasirodyti, kad nusimano *meno dalykuose* (=apie meną, apie meno dalykus).

Kai kas be reikalo vartoja vietininkus sąlytyje ir santykyje, pvz.: Mūsų tautoje visomet buvo *labai glaudžiame sąlytyje* (=labai glaudžiai susijusios) tautybė ir religija. Jo draugiškumu *santykiuose* su kitais visi stebėjosi. Šio sakinio prasmė visai nenukrents, jei išleisime žodį *santykiuose*.

Taip pat daugelis yra labai įpratę vartoti posakius *to pasekoje, to pasekmėje, to išdavoje*, kur visai pakaktų paprasto *dėl to*, arba *dėl tos priežasties*.

vams sušoko kompozitoriaus L. Deliko dautiaveiksmų baletą — "Kopeliją", kuriam dirigavo J. Tallat-Kelpša. Baletu grupei vadovauti buvo pakviesta Olga Dubeneckienė (Švedaitė, Kalpokienė, 1891-1967). Lietuvos kultūros istorijai ji paaukojo savo talentus kaip baletu mokytoja, dailininkė, scenos puošėja ir tapytoja. 1921 m. Kaune ji įsteigė pirmąją baletu studiją, kurioje buvo 39 mokiniai. 1924 m. studijoje buvo jau 60. Šioje mokykloje buvo ir Lietuvos baletu pažibos: Jadvyga Jovaišaitė-Olekienė, Marija Juozapaitytė, kuri vėliau buvo pagrindinė baletu trupės solistė, B. Kelbauskas ir kt.

To metu lietuviškoji visuomenė pamilo savąjį baletą ir pirmajame jo pasirodyme dalyvavo 481 žiūrovas. 1926 m. buvo 26 pasirodymai, kuriuos stebėjo 5761 žmogus, 1927 m. — 30 pasirodymų su 14.695 stebėtojais, 1928 m. 33 pasirodymai. Per 50 savo veiklos metų Lietuvos baletas pasiekė aukštą meninį lygį, neatsilikdamas nuo kitų vakarų Europos valstybių baletų. Nepriklausomos Lietuvos laikais Lietuvos valstybės baletas šoko Londone ir Monte Carle.

1932 m. pirmą kartą buvo parodyti lietuviški vienaveiksmiai baletu šokiai: V. Bacevičiaus "Šokių sukury", J. Gruodžio "Jūratė ir Kastytis", B. Dvariono "Piršlybos".

1935 m. B. Kelbauskas buvo paskirtas baletu vadovu. Jis kartu buvo mokytojas ir geriausias šokėjas. Vokiečių okupacijos metais B. Kelbauskas pastatė J. Pakalnio lietuvišką baletą "Sužadėtinė". 1944 m. grįžtant bolševikams, Lietuvos valstybės baletu grupė buvo išblaškyta.

Pasibaigus karui, okupuotoje Lietuvoje baletas susikūrė iš naujo, kuriame pasirodė nauji vardai ir jauni šokėjai. V. Grinickas tampa vieneto vadovu, kuris sudaro lietuviško tarybinio tautinio baletu veikalų sąrašą. Jis pastato J. Juzeliūno "Ant marių kranto", J. Indros "Audronė", E. Balsio "Eglė žalčių karalienė". Šie pastatymai yra lietuviško baletu klasika.

Dabartinis LTSR baletu vyriausias vadovas yra E. Bukaitis.

PAVERGTOSIOS LIETUVOS POEZIJA

Skaitydamas kauniško poeto Algimantu Žukausko eilėraštį "Tėviškei", išspausdintą "Literatūros ir Meno" žurnale, pajunti, kokią didelę meilę šiandien jauni žmonės turi savo pavergtai tėvynei. Jis gilia mintimi, įtaigiais atvaizdavimu paveikslais ir neišgalvotais paskirais gyvenimo vaizdeliais, gamta bei žmonėmis atskleidžia savo kelia į didįjį vidinį žmogaus pasaulį:

Per amžius mylėtą, per amžius vagotą
Myliu Tave baltą, myliu Tave juodą.
Myliu, kada rytas pro debesį sunkias,
Kai lyrikas mėnuo palydi gatve,
Kai išskrenda paukščiai, sušalusią,
sunkią

Vien krintantys lapai sušildo Tave.
Myliu Tavo dainą ir linksmą, ir gaudžią,
Darbymečio aistrą, krikštynų stalus...
Tik sūnūs negrįžta, tik motinos audžia
Pražilusiais siūlais jų veidus tylus.

LIETUVOS JAUNIMO CHORAS

Lietuvoje, Vilniuje, įsikūręs pavyzdinis mergaičių choras "Liepaitės" turi 250 narių. Jis neseniai atšventė savo dešimtmetį. Šiam chorui priklauso mergaitės tarp 7 ir 14 metų amžiaus. Choro vadovai yra Lucija ir Petras Vailioniai. Šis vienetas daug kartų atstovavo Lietuvos respublikai kitose šalyse. Tarptautinėje vaikų chorų šventėje Jugoslavijoje "Liepaitės" buvo pagerbtos sidabro žymeniu.

LIETUVOS LAUKU AKMENU SAKMĖS

V. Mykolaičio-Putino gimtinėje Pilotiškuose lig šiol stūkso keletas akmenų. Rašytojo broliai Juozas ir Antanas bei senesni

šio kaimo žmonės pasakoja įdomių nutikimų.

Netoli Mykolaičių sodybos, prie miško, esantis didelis suvožtas akmuo, vadinamas Velnio pinigine. Pasakojama, kad prie šio akmens nežinomas ponaitis pražudęs save ir savo jauną žmoną. Apie akmeninę piniginę auga gelsvos kaip auksas voveruškos — tai pono išbarstyti pinigėliai.

V. Mykolaitis-Putinas "Atsiminimuose", rašydamas apie savo vaikystę, mini šį miškelį, kuriame guli akmuo — Velnio pinigine: Dabar šis miškelis yra valstybės apsaugoj.

RUOŠIASI GINTARO PARODAI JAV

Palangos gintaru muziejuje galima pamatyti Šventosios gyvenvietės gintarinius papuošalus (atrastus iš 3-čiojo tūkstantmečio prieš mūsų erą), kuriais dabinas Baltijos jūros žvejai.

Seniausios pajūryje yra Klaipėdos "Dailės" kombinato Palangos gintaru dirbtuvės. Jose dirba apie šimtas žmonių. Kasmet gintaru dirbiniai siunčiami į sąjungines ir užsienio parodas, kuriose gintaru kūriniai, pavadinti "Vilija", "Nida", "Smiltele", yra gerai vertinami. Šiomet planuojama suruošti Lietuvos gintaru parodą JAV.

Gintaras nuostabus muziejuje, kuriame mokslininkai jo natūralius gabaliukus sudėliojo po didinamuoju stiklu ir apšvietė, kad geriau matytųsi gintaru pakliuvę įvairūs gyvūnai.

Baltija ridena gintarą į Lietuvos krantą, kurį suradę lietuvaitės savo rankų ir širdies šiluma atveria ir kitiems parodo saulės ašaros grožį. Gintariniai auskarai, karoliai, žiedai, apyrankės atspindi saulę ir žmogų. Pasaulyje nėra kitos tautos, kuri taip brangintų gintarą, kaip lietuviai.

LITERATŪRINIS RUDUO

Lietuvoje ruošiami ne tik poezijos pavasariai, bet ir literatūriniai rudenys. Kasmet Vilniaus valstybinio pedagoginio instituto literatai suruošia konkursą, pavadintą "Literatūrinis ruduo". Šiam renginiui ruošiamasi ištisus metus ir net per vasaros atostogas. Per šią literatūrinę šventę yra paskelbiami pasižymėję literatai.

KAIMO KAPELŲ ŠVENTĖ

Praeitų metų gruodžio vidury iš įvairių respublikos vietovių į Kauną varžyboms suvažiavo vienuolika kaimo kapelių. Kapelių šventė pavadinta nuotaikingu vardu — "Grok, Jurgeli!" Kaimo kapelių šventė jau tapusi įprastine, ir ši buvo šeštoji.

PABALTIO MUZIKOLOGŲ SUVAŽIAVIMAS

Kasmet vienoje iš Pabaltijo respublikinių sostinių įvyksta Estijos, Latvijos ir Lietuvos muzikologų pasitarimai. Šiemet jie surengti Taline. Jie skirti aptarti Pabaltijo simfoninės muzikos sunkumams. Iš Tarybų Lietuvos juose dalyvauja dešimt muzikologų, tarp kurių du kompozitoriai — B. Kutavičius ir V. Montvila.

GROJO PER PENKIASDEŠIMT METŲ

Antanas Masaitis yra vienas iš vyriausių Lietuvos operos orkestro narių. Jam jau suėjo septyniasdešimt penkeri metai amžiaus, o jis vis dar tebegroja kontrabasu orkestre. Jo sugrotų spektaklių bei koncertų skaičius — apie dešimt tūkstančių.

TAI BENT APSIŠVIETUSI TARYBINĖ MOKYTOJA

Telšių rajono Janapolės vidurinės mokyklos mokytoja Ona Ubartienė 1976 m. užsiprenumeravo net 27 įvairius laikraščius ir žurnalus. Jį viena iš aktyviausių periodinės spaudos skaitytojų rajone.

NAUJI PASAI

Šiais metais Lietuvos piliečiams keičiami pasai. Jie neturės nuskirto laiko. Jame bus įklijuojamos trys nuotraukos: sulaukus 16, 25 ir 45 metų amžiaus. Pasas bus rusų ir sąjunginės respublikos kalba. Jame bus įrašyta savininko kraujo rūšis. Piliečiams, priteistiems mokėti alimentus, bus išspausdinama — "Privalo mokėti alimentus".

AR GALIMA TIKĖTI?

"Tiesoje" rašoma, kad Druskininkuose pradėta statyti viena didžiausių Tarybų Sąjungoje vandens gydyklų. Per valandą joje galės apsilankyti tūkstantis ligonių. Čia bus įrengta du šimtai vonių, tiek pat patalpų kitoms gydymosioms eigoms, gydomojo plau-

kymo vandens laikykla, erdvis laukiamosios salės. Per vieną darbo dieną gydykloje bus sunaudojama du tūkstančiai kubinių metrų mineralinio vandens. Tam tikslui bus pastatytas talpus bokštas, į kurį iš keleto šaltinių tekės "sveikatos eliksyras".

LIETUVOS STUDENTAI — NEAPMOKAMA DARBO JĖGA

Sąjunginis studentų statybininkų būrys, kurio gretose dirbo beveik šeši tūkstančiai respublikos vaikinų ir merginų, praeitais metais vadinosi *Pergalės 30-mečio* vardu.

1440 studentų ir moksleivių šį "trečiąjį semestrą" dirbo Jakutijoje, Pamario ir Stavropolio kraštuose, Smolensko srityje ir Kau- no automobilių gamykloje.

SALOMĖJOS NĖRIES 70-MEČIO AIDAS...

Kiekvienam, besidominančiam Salomėjos Nėries poezija, bus įdomi pasiskaityti planuojamą išleisti naują knygą. Šioje knygoje bus surinkti straipsniai, aptariantys poetės kūrybą bei asmenybę, nagrinėjant jos lyriką tautinės ir pasaulinės poezijos prasmės atžvilgiu.

Salomėjos Nėries pirmasis kritikas V. Mykolaitis-Putinas rašė, kad Salomėjos Nėries poezija — tai pasaka, daina, kuri nulėmia jos kūrybos formą ir tematiką. Visas poetinis Salomėjos Nėries pasaulis apgaubtas romantine paslapties skraiste...

• *JAV katalikai* 1974 m. šalpai per savo bažnyčias suaukojo 18,1 mil. dol.

• *Kanados katalikų, anglikonų, liuteronų, presbiterionų ir vad. Jungtinės Bažnyčios atstovai* sutarė, kad jų Bažnyčios išpildo pagrindinius krikščijimo reikalavimus ir kad bet kurios iš tų Bažnyčių krikštas bus pripažįstamas ir kitų Bažnyčių. Planuojama panaudoti ir bendras krikšto metrikų formas.

• *Naujasis JAV Aukščiausiojo teismo teisėjas J.P. Stevens* yra baptistas, bet jo žmona yra katalikė, ir visi keturi jų vaikai lankė Kristaus Karaliaus parapiinę mokyklą Čikagoje. Visa šeima yra aktyvi parapijos gyvenime.

LE CHAT

Prancūziškas pavadinimas, reikiąs — Katė. Filme ji stipriai ir figūruoja. Susuktas filmas pagal Georges Simenon romaną. Režisierius — Pierre Granier-Deferre. Kaip jau iš tų vardų galima spėti — filmas prancūzų kalba, rodomas su angliškais parašais. Filmą neeilinis, rodytas Čikagos filmų festivaly. Visą filmą išneša ant savo pečių du stiprūs aktoriai: Simone Signoret, kuri Berlyno ir Čikagos filmų festivaliuose laimėjo geriausios aktorės vardą, ir Jean Gabin. Abudu jau gerokai subrendusio amžiaus, vaizduoja vedusiųjų porą, po 25 m. bendro gyvenimo.

Išsikūrę jie Paryžiaus priemiestyje, rajone, kurio namai griaujami, vykdant naujos statybos planus. Sugriuvęs ir jų gyvenimas. Dienas leidžia baisioje įtampoje. Filmą neatskleidžia jų nesutarimų priežasties. Yra užuominos, kad vyras užmezgęs kitus ryšius. Žmonos jis nemylī, savo sentimentus skirdamas draugiškai katei. Žmona vyrui prielankesnė, ieško jo dėmesio, bet kai jis visą dėmesį skiria katei, žmona ima nekęsti katės ir pagaliau ją nušauna.

Jis — buvęs spauštuvīninkas, ji — buvusi cirko aktorė. Atsiminimų prošvaistėse ekrane švystelia jų praeities glaudesni ryšiai, bet dabar ji po kritimo cirke yra šluba, įtamos priblokšta, gerianti. Jiedu pasidarę taip svetimi, kad atskirai gaminasi valgyti, prie atskirų stalų valgo, jei vienas įeina į krautuvę, tai kitas neina, kol anas neišeis. Susiginčijus dėl katės, vyras nusprendžia niekada su ja nebekalbėti ir, jei reikia ką būtinai pasakyti, rašo raštelį.

Savo širdy jis jaučia prisirišimą prie žmonos, bet užsikirtęs pasilieka nepajudinamai šaltas. Filme nėra nei barnių, nei mušimosi, tik baisus tarpusavio gyvenimo šaltis, pasibaigiąs moteriai mirtimi — širdies smūgiu, kas jau per sunku pakelti ir vyrui. Jisai praryja saują amžinai užmigdančių piliulių.

Filmą verčia žiūrovą susimąstyti ir stebėtui pasako daug daugiau negu kiti modernieji šeimos gyvenimo filmai. Nėra jame kokių gašlumo scenų, bet savo turiniu — tik suaugusiems.

HEARTS OF THE WEST

Niuojorko festivaly rodytas filmas, sudominęs savo paprastu nuoširdumu. Vaizduoja kiek naujų vaikina Lewis Tater, kurį sėkmingai vaidina Jeff Bridges. Jis jaučiasi rašytoju ir išvyksta į Nevadą, kur reklamuojasi mokykla, galinti jį pašlifuoti kūrybai. Pasirodo, kad ten esama ne mokyklos, o dviejų apgavikų, kurie ir jį bando apgrobti. Jam pavyksta ištrūkti, pabėgant jų automobiliu, iš kurio vejamas jis pėsčiomis metasi į šalį, drauge pasiimdamas dėžutę su revolveriu, o joje po antru dugnu buvo sudėti tų apgavikų pinigai.

Jam tenka bėgti Nevados smėlynais, tyrais, kur jį pervargusį atranda kaubojus vaidiną aktoriai, suką naują filmą. Čia tas vaikinąs gauna darbą, pradžioje irgi kaubojumi, bet vis besistengdamas užbaigti ir parduoti savo veikalą "Hearts of the West". Susipažįsta su apsuksia filmų skriptus sudarančia mergina, kuri jam padeda. Jis turi slapstytis nuo jo ieškančių minėtų apgavikų. Susidaro painiavų, įtampų, filmas darosi nenuobodus, nors į pabaigą įterpiama nešvankoka vadinamos "stag party" scena, kas filmą daro tik suaugusiems.

Filmą vaizduoja šio šimtmečio ketvirto dešimtmečio laikus Hollywoode. Tai lengva komedija, nepasižyminti dideliu sąmojumi, bet ir neužmigdanti. Daugelis aktorių nauji, bet kai kurie ju, kaip minėtas pagrindinis Jeff Bridges ir jo sutiktos merginos vaidmeny Blythe Danner, nėra pirmaujantieji, bet nėra ir blogi. Filmo režisierius Howard Zeiff yra dar tik pradantis didesniuose filmuose. Anksčiau yra susukęs "Slither", šiaip jis paskutiniu metu kūrė komercinius skelbimų filmus. Scenarijaus kū-

rėjas Rob Thompson irgi naujas šioje srityje. Kai kurie filmų kritikai iš galimų 4 žvaigždučių šiam filmui skiria tris. Tai gal kiek per daug optimistiškas vertinimas.

THE DEVIL IS A WOMAN

Britų-italų gamybos filmas, susuktas režisuojant italui Damiano Damiani. Amerikoje skleidžiamas 20th Century-Fox bendrovės. Šis filmas nieko bendro neturi su to pat pavadinimo Josef Von Sternberg-Marlene Dietrich filmu, sukurtu 1935 m.; taip pat, nežiūrint pavadinimo, filmas neturi nieko bendro su velniū pasauliu. Toksai pravardžiavimas taikomas seselei Geraldine (Glenda Jackson), viršininkei vieno vienuolyno, kuris yra lyg mišinys tarp vienuolyno ir viešbučio. Čia yra vedėjos pareigoms priimta Pietų Amerikos gyventoja Emily (Lisa Harrow), kuri savo dešinių pažiūrų vyrą išdavė nužudyti savo kairių pažiūrų meilužiui; čia tėvų apgyvendintas jaunutis Romos princas Ottavio (Gabriele Lavia), kuriam tėvai neleidžia vesti jo paties sesers, kurią jis beprotiškai isimylėjęs; čia kubietis vyskupas, nukrypęs į Castro pusę, čia yra ir lenkas prelatas Badensky (Arnoldo Foa), matęs be galo daug rusų komunistų žiaurumų ir linkęs bendrauti su naciais. Jis pasiryžęs sukurti knygą, kad būtų išteisintas dvasinės vyriausybės, ir dėl to pasikviečia laikraštininką Rodolfo (Claudio Cassinelli), kad šis, panaudodamas jo pateikiama medžiaga, parašytų knygą.

Rašytojas apgyvendinamas tame viešbuty, dėl vietos stokos, moterų sparne. Su juo į intymius ryšius sueina ta Pietų Amerikos moteris ir pagaliau su juo pabėga. Laisvėje ji vėl susiuosto dar su kitu, su kuriuo ją Rodolfo užtinka kompromituojančioje padėtyje.

Filmas turi intriga, dialogai gyvi ir su gilesne logiška prasme, ne paviršutiniški tauškalai. Visas filmas kai kuriais atžvilgiais žiūrovą pagauanantis.

Tačiau jis turi ir daug neigiamybių. Yra plikumų, sugestyvių momentų. Vienuolyno namas - hostelis vaizduojamas gerokai nutolęs nuo tikrovės. Sesers viršininės metodai, vaizduojami kaip mišinys tarp viduramžiškos asketikos ir grupinės psichoterapijos, tendencingi. Užuominos apie Pijaus XII prisitaikymo politiką prie nacių — iškreiptos ir netikroviškos. Vyskupas — Castro šalininkas — išlaužtas iš piršto. Princas nusižudymas labai nepagrįstai pavaizduotas. Pagaliau vaizdavimas, kad tie filmo charakte-

riai taip persunkti griežtųjų seselės Geraldinos metodų, jog net ir išbėgę į laisvę dvasiškai neišsilaisvina ir grįžta atgal, yra tendencingas. Čia gali būti ir kitoks aiškinimas, kad jų maištingas išsiveržimas jiems laimės ir gyvenimo įprasminimo neatneša, ir jie vėl grįžta į vietą, kur dominuoja religinė drausmė.

Žodžiu, filmas kontroversinis, netinkamas nesubrendusiems amžiumi ir pasaulėžiūra, o turi scenų, netinkamų visiems. Net ir "New York Times" kritikas skelbia, kad filmas nieko gilesnio neanalizuoja, "tarytum tik pakasydamas idėjas, lyg jos būtų mažas niežėjimas".

UNDERCOVERS HERO

Farsas iš 1940 m., kai vokiečiai buvo užėmę Paryžių. Prancūzų žvalgyba, pogrindžio organizacija prieš nacius, slapta britų ir amerikiečių veikla — turi savy intriguojančio elemento, tačiau iš kitos pusės — filmas susilaukia ir daug priekaištų. Nėra visai normalu, kai tas pats vienas aktorius Peter Sellers atlieka net šešis vaidmenis: prancūzų generolo, britų majoro, vokiečių karininko, Hitlerio, japonų princo ir Prancūzijos prezidento. Tiesa, jis sugeba išjausti į tuos vaidmenis ir akcentą pagauti, bet vis dėlto filme nėra to galimo įvairumo. Nors filmas yra komedija, farsas, bet nepasizymi sąmojumi. Moraliu atžvilgiu turi taipgi nemažų minusų. Veiksmas koncentruojasi viešuose namuose, vėliau jų gyventojos slepiasi vienuolyne, kur irgi prasikiša, kas jos yra. Gausu nužudymų. Neskaniai pakartotinai įveliamas konfesionalas žvalgybos reikalui. Nors tų namų madame vaidmeny Lila Kedrova susilaukia kritikų palankumo, bet filmas gerokai susietas su plikumis ir moraliniu atžvilgiu nerekomenduotinas jaunimui, o daug kuo nepriimtinas ir suaugusiems.

TOKLAT

Švarus gamtos filmas iš žvėrių ir laukinių gyvulių gyvenimo. Ypač gali būti naudingas gamtos besimokantiems mokyklų auklėtiniams. Filme rodomi du vyrai, broliai, kurių vienas gyvena miško trobelėje. Išigeidęs mėsos, jis gauna žvėrienos, kurią pasikabina prie trobelės. Tai suuodžia rudasis lokys ir užpuoles jį patį mirtinai užgraužia, nužudo. Nelaimingasis nebuvo paklauses brolio perspėjimo, kad negyvas žvėrelis yra suuodžiamas lokio iš labai toli, ir jis tada užpuola.

Radęs nužudytą brolių, raitelis išjoja, sekdamas lokio pėdsakais, pasiryžęs jį nudobti. Tačiau raitelis pranyksta ekrane, ir čia matome lokius, kajotes, šeškus, bebrus, lapes, stirnas, briedžius, elnius, šeškus ir visokiausius kitokius gyvulius ir paukščius, kaip jie žaidžia, savo tarpe grumiasi, kovoja dėl maisto. Ekrane taip pat daug žydinčių gėlių ir įvairios augmenijos bei gražių gamtos vaizdų, nors filmavimas nėra tobulas — tamsokas. Net ir žuvys neaplenkiamos. Čia jas gaudo ir jomis maitinasi lokiai.

Raitelis suranda brolio mirties kaltininką ir šautuvo kulka jį nutildo. Dideliems gamtos mėgėjams filmas bus įdomus, kitiems — nuobodokas.

Toklat — lokio vardas. Jis filme daugiausia dominuoja.

FANTASIA

Kaip ir visi Walt Disney filmai, ir šis yra švarus, tinkamas visai šeimai. Tai pieštinis filmas. Tik I. Stravinskio vedamas orkestras filmuotas. Filmas beveik ištisai panaudoja klasi-

kinę muziką, tik išimtinu atveju truputį užgriebdamas modernesnės, o taip vis — Beethoveno, Čaikovskio, Musorgskio ir kitų panašiu. Malonu išgirsti net ir Ave Maria garsus.

Beskambant tai muzikai, ekrane juda fantastiškiausi vaizdai. Ilgesnis gabalas — Pasaulio sutvėrimas. Taip ekrane ir matyti, kaip iš pirminės medžiagos formuojasi dangaus kūnai, atsiranda vandens gyvūnai, paskiau išeinantieji į sausumą. Viskas fantastinės išvaizdos, gal kiek panašu į paleontologines formas. Vienas filmo gabalas yra pavaizdavimas atskirų muzikos instrumentų garso judančiomis linijomis ekrane.

Atrodytų, kad fantastinės pieštinės formos būtų įdomios tik vaikams, kaip savotiškas pasakų pasaulio vaizdavimas. Tačiau filme yra tiek daug išradingumo, tiek daug spalvų žaismingumo, lydimo malonių klasikinės muzikos garsų, kad ir suaugusis labai maloniai praleidžia laiką, šį filmą stebėdamas. Į šį filmą drašiai gali eiti tėvai su vaikais.

Juozas Prunskis

Trumpai iš visur

• *Prez. Fordas* laišku JAV vyskupų konferencijai padėkojo už Bažnyčios pagalbą Azijos pabėgėliams. Katalikų dėka daugiau kaip 100.000 pabėgėlių iš pietryčių Azijos buvo sudarytos sąlygos pastoviai įsikurti.

• *Malda JAV mokyklose* nėra uždrausta Aukščiausiojo teismo 1963 m. sprendimu, tik uždrausta mokyklose versti vaikus melstis, bet laisvai melstis nedraudžiama. Tokį aiškinimą paskelbė dienraštis "Chicago Tribune". Kai kuriose valstybėse net įpareigojama mokyklose turėti susikaupimo valandėlę ar aiškiai leidžiama kalbėti Tėve mūsų.

• *Seselė Ann Gillen* vadovauja tarpreliginiam sąjūdžiui, besistengiančiam padėti Rusijos žydams. Sąjūdžio vardas: Interreligijinis Task Force on Soviet Jewry.

• "*Dievo sukilėliai*" — šitokiu vardu pasivadinusią 200 asmenų grupę, jų tarpe 50 vaikų, nužygiavo į JAV Aukščiausiojo teismo rūmus Vašingtone ir įteikė prašymą,

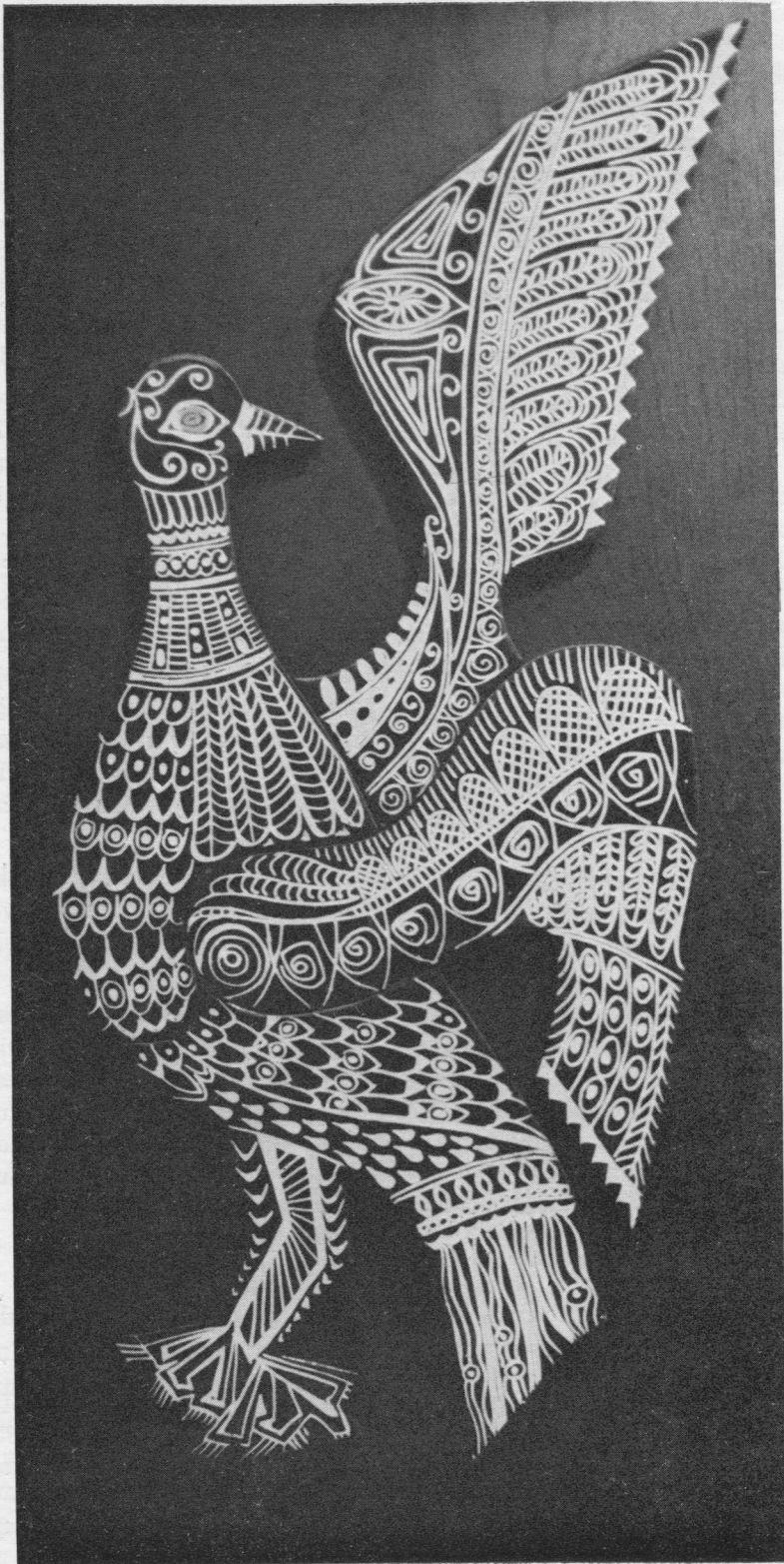
kad pakeistų 1963 m. nutarimą, pašalinusį maldą iš mokyklų.

• *Čekoslovakijos kalėjime* negaudamas mediciniškos pagalbos, mirė salezietis kun. Fr. Jurecka, 61 m., nuteistas už religinę veiklą su jaunimu. Prieš pat mirtį jis buvo išleistas iš kalėjimo.

• *Prancūzijoje* jaunimo Eucharistiniam sąjūdžiui priklauso 80.000 narių; jie rūpinasi sielovada jaunimo ir darbininkijos tarpe.

• *Pasaulio katalikų skaičius*, kaip skelbia Vatikano metraštis, pasiekė 695 milijonus. Apie 20 mil. moksleivių lanko 90.168 katalikų pradžios mokyklas ir apie 8,7 mil. eina į 28.000 katalikų vidurinių mokyklų — gimnazijų. Seselių yra 798.064. Statistika iš 1973 m.

• *Bulgarijoje* tikintieji kenčia didelę spaudą. Tame krašte iš 8½ mil. gyventojų katalikų tėra apie 70.000. Juos aptarnauja 50 kunigų vienuolių ir 10 diecezinių kunigų. Šventųjų metų proga iš Bulgarijos į Romą

buvo nuvykusi maldininkų ekskursija iš 28 žmonių.

• *Naujas pasaulio vyskupų sinodas* bus sušauktas 1977 m. rugsėjo mėnesį. Pagrindinė jo svarstymų tema bus — katechetinis mokslas mūsų laikams, ypač vaikams ir jaunimui.

• *Lenkijos katalikai* 1975 m. prašė vyriausybę leisti statyti 191 naują bažnyčią ir 104 koplyčias. Tebuvo leista pastatyti tik 12 bažnyčių ir 10 koplyčių.

• *Monica Baldwin*, autorė savo laiku buvusios labiausiai perkamos knygos "I Leap Over the Wall", mirė Londone. Ji buvo gavusi dispensą nuo įžadų ir pasitraukusi iš vienuolyno. Paskutiniu laiku ji buvo pareiškusi, kad tai buvusi jos klaida.

• *Vatikano biblioteką* naudoja apie 2.400 žmonių kasdien. Joje yra 800.000 tomų knygų. Jas prižiūri ir tvarko 80 žmonių. Vien knygų, atsiradusių prieš 1500 metus, vadinamų "Inkunabula", yra 8.000. Tik 1974 m. bibliotekoje padaryta 600.000 mikrofilmų viso pasaulio mokslininkams.

• *Vakarų Vokietijos katalikai* raupsuotiesiems padėti per šešis mėnesius suaukojo 10½ mil. markių.

• *Kard. John Heenan*, Westminsterio arkivyskupas, vienas iš pirmaujančių Anglijos dvasininkų, po ilgos ligos mirė, sulaukęs 70 m.

• *Teismas Romoje* nuteisė amerikietį autorių R. Katz, filmų gamintoją G. Ponti, režisierių G. Pan Cosmatos, kad jie knygoje ir filme apšmeižė popiežių Pijų XII, rišdami jį su nacių veiksmais. Bylą buvo iškėlusį Pijaus XII giminaitė E. Rossignani.

• *Streikuojančių darbininkų* užimtame Milano (Italijoje) fabrike, unijos vadų pakviestas, šv. mišias atnašavo kard. Colombo. Fabriko savininkai — britai.

• *Angoloje* yra 5.892.000 gyventojų, iš jų 2.667.210 (45,2%) katalikų. Juos aptarnauja 636 kunigai; vyrų vienuolių — 482, moterų — 891, katalikų mokyklų — 1.502.

• *Į Nigeriją* iš JAV nusiuntė Seton Hall katalikų universitetas ir dvi siuntų bendrovės biblioteką 40.000 dol. vertės.

• *Ghana ir Nigerija* užmezgė diplomatinis santykius su Vatikanu. Nigerijoje iš 58 mil. gyventojų 3,5 mil. katalikų. Ghanoje iš 8,5 mil. gyventojų 1,1 mil. katalikų.

• *Pietų Vietname*, kur dabar šeiminkauja komunistai, vienuolynai uždaryti, ir seselės grįžo į tėvų namus prie kasdienių darbų. Visos katalikų mokyklos uždarytos.

• *Filipinų sostinėje* Maniloje savo bute gruodžio mėn. vidury rasti nužudyti vyskupas Antiporda ir jo sekretorius kun. Costales. Pagrobtos bažnyčios aukos. Policijos nuomone — tai plėšikų darbas.

• *Aštuoniems religiniams laikraščiams* Lilly Endowment fondas išmokėjo paramos 182.000 dol. Iš šios sumos gavo paramos ir Čikagoje leidžiamas knygų apžvalgų žurnalas "Critic".

• *Kalbos trūkumus* turintiems vaikams diagnozę nustatyti ir korektyvinę patarnavimą atlikti Penssylvanijos privačiose mokyklose, naudojant valstybės skiriamas lėšas, dabar leidžia naujas įstatymas, kurį pasirašė tos valstybės gubernatorius.

"Laiškų Lietuviams" metinė šventė -- koncertas

Šio mėn. 22 d., sekmadienį, 4 val. po pietų Jaunimo Centro didžiojoje salėje įvyksta mūsų metinė šventė. Bus įteiktos premijos konkurso laimėtojams, o po to — įdomi meninė programa, kurią šiais metais atliks jaunimas: Jaunimo Centro choras "Audra", Jaunimo Centro studentų tautinių šokių ansamblis ir tautinių šokių grupė "Žilvitis". Po programos bus vaisės kavinėje. Visi mūsų žurnalo skaitytojai ir bičiuliai maloniai kviečiami dalyvauti. Bilietų bus galima gauti ir prie įėjimo, bet geriau įsigyti iš anksto. Dalyvaudami paremsite "Laiškus Lietuviams" ir įvertinsite jaunimo pastangas.

ATSIUSTA PAMINĖTI

Marius Katiliškis. APSAKYMAI. Išleido Algimanto Mackaus knygu leidimo fondas 1975 m. Aplankas ir titulinis puslapis — Algirdo Kurausko. 254 psl., kieti viršeliai, kaina 8 dol.

Anatolijus Kairys. TRYS KOMEDIJOS: Ku-kū, Didysis Penktadienis, Rūtos ir Bijūnai. Išleido knygų leidykla *Dialogas* 1975 metais. Iliustravo Zita Sodeikienė. 224 psl., kaina 5 dol.

Teresė Pautieniūtė. LYG NEBŪTŲ RYTOJAUS. Eilėraščiai. Išleido *Ateitis* 1975 m. Viršelį piešė Gediminas Kaulėnas. 74 psl., kaina 2,50 dol. Knygą galima gauti *Ateities* leidykloje, 17689 Goldwin Dr., Southfield, Mich. 48075.

Vladė Butkienė-Čekonytė. IŠMARGINTA DROBĖ. Poezija. Išleido *Vilties draugijos* leidykla 1975 m. Iliustravo V. Butkienė. 94 psl., kaina 3,50 dol.

1976 METŲ KALENDORIUS. Prisiėlimo parapijos Toronte Ekonominės sekcijos leidinys. Paruošė Stasys Prakapas. 144 psl., kaina 2 dol.

ŠVIETIMO GAIRĖS. Lietuviškojo ugdymo žurnalas mokyklai ir šeimai. Nr. 13 (17). Leidžia JAV LB Švietimo Taryba. Redaktorius Pranas Karalius.

LITUANUS. 1975, Vol. 21, No. 4. Redaktorius J. A. Račkauskas. Administratorius J. Kučėnas, 6621 S. Troy, Chicago, Ill. 60629.

Nuoširdžiai dėkojame "Laiškų Lietuviams" rėmėjams

8 dol. aukojo A. Lišauskas.

Po 5 dol. aukojo: B. Mikėnienė, M. Ostrauskas, K. Majauskas.

Po 4 dol. aukojo: kun. J. Velutis, E. Juknevičienė, K. Ancerevičienė, M. Galeckas, O. Šimaitienė, M. Palubinskienė, E. Radzevičiūtė, L. Kezenius, A. Valavičius, J. Gramas, A. Gaška, E. Ribokienė, V. Sinkus, A. Rugienienė, A. Plioplys, J. Petrauskas, A. Grigaliūnas, A. Stropienė, kun. P. Ragažiškis.

Po 3 dol. aukojo: K. Lietuvninkas, S. Rutkauskas.

Po 2 dol. aukojo: kun. J. Tautkus, V. Strolis, A. Juodka, K. Grina, E. Gimbutienė.

Po 1 dol. aukojo: V. Matulionis, J. Janulaitis, P. Aleškaitis, A. Baltrušaitis, J. Janulaitis, kun. A. Babonas, B. Rusteikis, S. Slavickas, J. Misevičius, S. Narbutienė, J. Putrienė, A. Jankauskienė, P. Kalvaitis, V. Čepaitienė, P. Petkelis, K. Butkus, V. Vitkus, kun. J. Patašius, I. Kutelis, B. Zalatorienė, M. Sabukonienė, R. Čepulienė, A. Kazlas, J. Paovys, T. Jennings, V. Ramanauskas, V. Žirgulis, H. Šatinskas, O. Rugelienė, kun. A. Kardas, M. Mikeliūnas, kun. A. Treška, K. Gliozeris, S. Jankauskas, J. Kačkelis, A. Lietuvninkas, A. Masionis, K. Baltramaitis, B. Barisas, kun. V. Pikturna, J. Martinkus, A. Jankauskaitė.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Algirdas Grigaitis, Vytautas Kasniūnas, Nijolė Užubalienė, Danutė Vakarė, Gediminas Vakarė. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Viršelis ir skyrių vinjetės — Jūratės Eidukaitės-Okura. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, Ill. 60636. Telef. 737-8400. Spaustuvė — Immaculata Press, Putnam, Conn. 06260. Metinė prenumerata — 6 dol., atskiras numeris — 60 centų.